

A

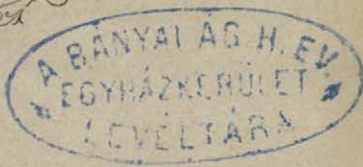
BUDAPESTI ÁGOSTAI HITV. EVANG. MAGYAR-NÉMET GYÜLEKEZET

NÉP- ÉS POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK
ÉVI-ÉRTESÍTŐJE

AZ

1888—89. TANÉVRŐL.

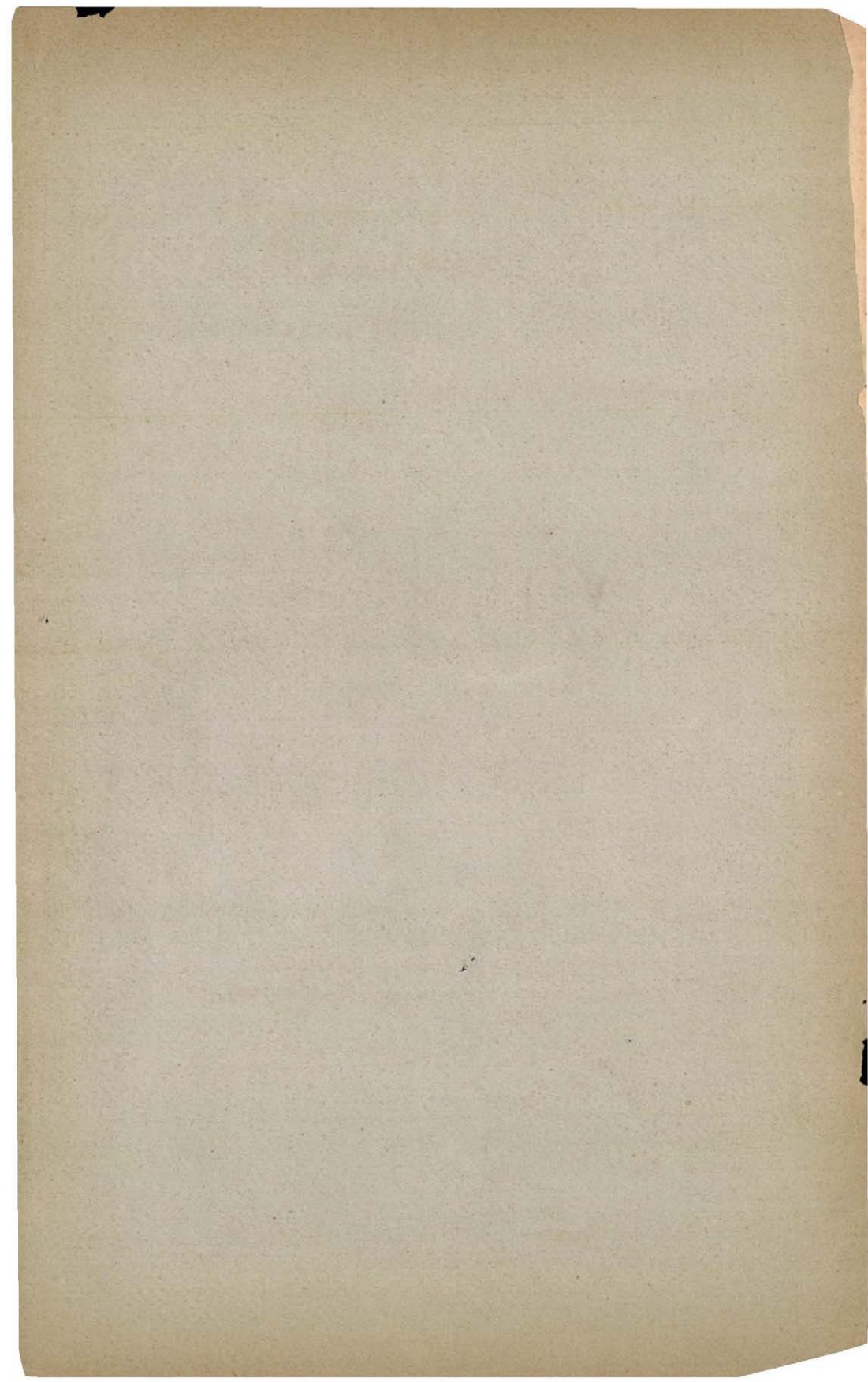
X. ÉVFOLYAM.

BUDAPEST.

NYOM. MÜLLER K. (ezelőtt MÜNSTER K.) KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
Főherczeg Albrecht-út 3—5. szám.

1889.

A

BUDAPESTI ÁGOSTAI HITV. EVANG. MAGYAR-NÉMET GYÜLEKEZET

NÉP- ÉS POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK
ÉVI-ÉRTESÍTŐJE

AZ

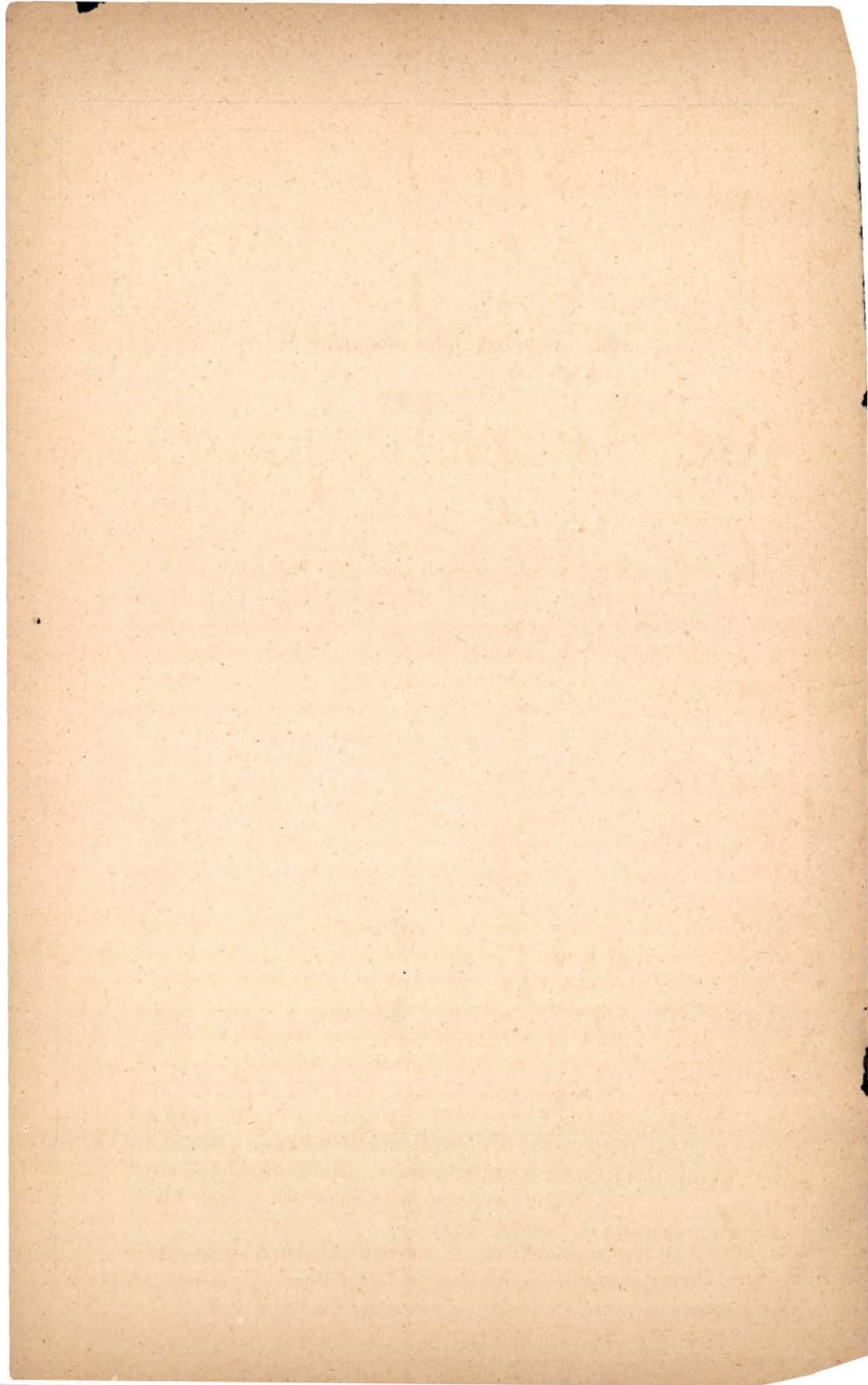
1888—89. TANÉVRŐL.

BUDAPEST.

NYOM. MÜLLER K. (ezelőtt MÜNSTER K.) KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
Főherceg Albrecht-út 3—5. szám.

1 8 8 9.

Mire neveljük gyermekeinket?

a) *Általános rész.*

A gyermekek a szülők legnagyobb kinese. Magtalan házasság oly kerthez hasonlítható, melyben virágok nincsenek; fához, melyen gyümölcs nem terem. A gyermekek helyes nevelése azonban rendkívül nehéz feladat és naponkint tapasztalhatjuk eme régi mondás igazságát: „Kis gyermekek kevés, nagy gyermekek azonban sok gondot okoznak.” Aztán nem szabad felednünk, hogy azok az u. n. régi jó idők elmúltak. Az a patriarchális együttlét, mely ezelőtt szeretett hazánkban megszokott volt, úgyszólván kihalófélben van. Az az édes semmittevés, melyet Petőfi oly találóan jellemez „A magyar nemes” cz. költeményében, lassanként a mesék országába vándorol: az élet komolysága, a harcz, a küzdelem mind nagyobb arányokban közeledik felénk. Az élet sokkal nagyobb igényekkel lép fel az egyesek iránt, főleg a városiakkal szemben, mint tiszem, akár csak a közel múltban is.

Aztán oly időben élünk, melyben Diogenes lámpájával kereshetnők ama sziklaszilárd, a hegyeket elmozdító vallásos hitet, mely elődeinket egész életpályájukon át vezérelte és mely erőt adott nekik még a legborzasztóbb sorscsapások elviselésére is. Hol halunk manapság oly nyilatkozatot gyermeink jövő életpályája megválasztása messze kiható kérdésében, minőt pl. Luther tett, midőn fiainak pályaválasztása került szóba. Ezt vallotta: „Gyermekeimet nem kényszeríteném erre vagy amarra a pályára; azt hiszem, eleget tettem, ha arra tanítottam őket, hogy az Istent féljék és szeressék; a többi nem az én dolgom.”

Valaki meg fölvetné a kérdést, vajjon hivatottak vagyunk-e iskolánk szüleit, és pedig nem ritkán nagymiveltségű szüleit oktatni a pályaválasztás tekintetében? Ennek megnyugtatóására sietünk tisztelettel megjegyezni, hogy nem oktatni akarunk, nem különösen azokat, kik e kérdésben magukat erőseknek érzik.

Nem az egészségesek, de a betegek kiáltanak orvos után. A lelki szegényeknek hirdetik az evangéliumot — mondá az Üdvözítő.

És mégis, nem kedvesen fogadja-e a tanító az akadémiai képzettségű férfinak, az egyetlen fin atyja ama bizalmasan hozzántézt kérdését, hogy melyik életpálya volna fia részére a legalkalmasabb? Minő hajlamokat és tehetségeket vett észre benne?

Még ma is örömmel emlékszem vissza amaz orvos bizalmára, ki nem tartotta méltóságán alólinak oly tényezővel tanácskozni, ki hivatása és foglalkozása alapján bizonyára hivatott ilyes dolgokban egy-két jó szóval befolyást gyakorolni. Kétségkívül, leg-helyesebb, ha szülők és tanító, vagy más szóval: szülői ház és iskola vállvetve, jó egyetértésben és teljes összhangzatban működnek közre a felserdülő ifjúság érzelmi és értelmi képzésében egyaránt.

Hiszen nem kevesebb, mint gyermekeink jövődj jóléte feletti tanácskozás forog szóban! És ki ne emlékeznék még vissza a megboldogult miniszter és államférfi: Trefort annyiszor és oly behatóan hangoztatott intelmeire, hogy ne kövessük napjaink divatját: gyermekeinket oly intézetekbe és oly életpályákra adni, melyekre nézve sem szellemi, sem anyagi tehetségekkel nem bírnak. Mindazon rendeletek- és körlevelekben, melyeket Trefort kibocsátott, nyomára akadunk bizonyos félelemnek a szellemi proletárizmus elterjedését illetőleg s mindannyian fényes bizonyosságot tesznek az elmondottak komolyságáról; erre vallanak intézkedései, segélyezései és azon építkezések, melyek neki köszönik létüket. Ezen eszméjét csak évtizedek múlva fogják kellően méltányolni és tökéletesen felfogni.

De majdnem elébe vágtam tételem tulajdonképeni kidolgozásának, amennyiben még általánosságban mozogva, a látszat szerint mégis már részletekbe bocsátkozom. Előbb azonban még fel kell sorolnom egynéhány okot, melyek

b) A pályaválasztás fontossága

mellett szólanak.

És most kérdem, t. olvasó, nem volt még sohasem alkalmad oly emberekkel érintkezned, kik saját körükben, társadalmi állásukkal megelégedve nem voltak és nem is lettek megelégedetté sohasem, az idők folytában sem? kik határozottan ama hivatásnak, melybe vetettek, különféle, itt fel nem sorolható okoknál fogva nem felelnek, nem felelhetnek meg?

Lehet-e ily ember valóban boldog? Sohasem! Nem fogja-e azokat átkozni, kik őt oly pályára terelték, mely lényével, hajlamaival meg nem egyező? És — kérdem — kik azok, kik a gyermekek jövőjének meghatározásánál első sorban dönten i hivatva vamak? Kétségkívül a szülők; vagy azok egyike, esetleg a gyámok.

Nem merül fel itt önkénytelenül is az a gondolat, hogy mag-

zatod nem a leghálásabban fog reád emlékezni, midőn majdan a hideg sirban fogsz porladni? Azt hiszem, minden komoly ember oda törekszik, hogy emléke tisztelve és áldva, nem pedig átkozva legyen.

Tudvalevő dolog, hogy erőszak ritkán szül jót, fölvetett tételünknél pedig éppen nem szabad reméllenünk, hogy jó gyümölcsöket teremne. A művelt apát és anyát nem akarjuk e tekintetben szemrehányással illetni és a jövő életpályaválasztást illetőleg a mi gyermekeink kedvezőbb helyzetben is vannak, mint a vidékiek.

Nálunk még a kevésbbé módosaknak is elég terük és alkalmuk van gyermekeik — legyenek azok akár fiuk, akár lányok — czél-szerű kiképeztetésére.

De nem így falun, habár ma a vasutak és a természeti erőknek az ember szolgálatába hajtott korszakában a helyzet lényegesen változott. A haladás e részben bizonyára örömmel konstatatálható.

Mig ezelőtt a vidéken nem egy kiváló tehetség elveszett, a városokban akárhány igen középszerű tehetségekkel bíró ember oly állásra tett szert, melynek lelkiismeretes betöltése által rendkívül sokaknak áldássá és üdvvé válhatott volna. Igaz, valaki ellenvethetné, hogy az igazi tehetség, majd felküzdí magát. Erre vonatkozó ecclatáns bizonyítékoknak nem is vagyunk szükében. Csak Franklin Benjamins, Lincolnt, Petőfi Sándort, Arany Jánost említjük fel; de hányan vannak, kiknek szelleme elcsenevészett a mostoha körülmények között és elpusztultak az emberiség nagy kárára.

Azt hisszük továbbá, már azon okból is érdemes, tételünkkel kissé behatóbban foglalkozni, annak horderejét és fontosságát kiemelni, minthogy — és azt véljük, nem utolsó sorban — minket azon atyai, illetve anyai kötelességünkre figyelmeztet, mely minket keresztyéni elveink alapján, mint Isten helyetteseit illet meg gyermekeinkkel szemben. És — kérde — nincs-e joga legközelebbi környezetünknek, a községnek, az emberi társadalomnak, tágabb értelemben az államnak is, habár csak közvetve téged kérdőre vonni ama kötelességed teljesítését illetőleg, mely mint gyermeked avagy mint gyermekeid apjának osztályrészüil jutott?!

Most pedig oly ponthoz érek, mely, habár utoljára következik, tulajdonképpen az első, a legelőkelőbb helyre méltó. Értem a legtermészetesebb érzelmet, a legkézzelfoghatóbb ösztönt, a mindenható szülői szeretetet, mely csak jót akar, mely gyermekeit nemcsak élte napjaiban kívánja boldognak tudni, hanem akkor is, midőn elfáradt teste pihenésre hajlik, midőn szemei örökre bezáródnak.

Kevésbé finom lelkületű szülőknél az önzés egy neme is szolgálhat indító-okul gyermekeik élet-pályája megválasztásához, midőn őket könnyebb és háladatosabb kenyérkereseti módhoz igyekeznek juttatni, mint aminő nekik jutott osztályrészül; vagy mások talán azért erőszakolják gyermekeiket bizonyos pályára, hogy az a vagyon, mit ők talán keserves fáradság útján gyűjtöttek egybe, el ne kallódjék s illetve szertelenül szét ne daraboltassék.

Már az eddig felhozottak alapján látni való dolog, mily rendkívül fontos a szóban levő tétel.

Az életpályaválasztás a jövő eldöntésének legterhesebb következményeivel járhat és az egész élet legfontosabb mozzanataihoz tartozik. S bármely életpályára szánta is el magát valaki vagy tereltetett arra más által: nem szabad elfelejtenünk, hogy mindannyiunknak egy közös életcél felé kell törekednünk, t. i. a lelkiismeretes kötelességteljesítésre.

Meg nem állhatjuk, hogy Mittenzwey L. következő találó és gyönyörű hasonlatát szószerint ide ne iktassuk: „Az emberi társadalom, a maga sokoldalú elágazásaiban s az egymástól annyira elütő s mégis egy életcélnak szolgáló tevékenységében hasonlít valamely zenemű előadásához, melynél számos hangszer, mindegyik a maga módja szerint és a maga helyén működik közre és a hangok özönéből — ha mindegyik megteszi a magáét — mégis összhangzatos működés vehető ki. Itt mindenki játszik, még az is, a ki látszólag a legjelentéktelenebb és legalárendeltebb hangszert kezeli azon tudatban, hogy az ő közreműködése az egész érdekében elengedhetetlen.”

c) A pályaválasztás nehézségéről.

Az életpálya választása kétségkívül nehéz dolog és csak hosszabb, alapos megfontolás után foganatosítandó! Elővigyázat szükséges, óvakodni kell attól, hogy valaki csak úgy gondolomra, avagy csak holmi külső dolgok által vezéreltetve, magát hirtelen valamire elhatározza. A 14 éves vagy valamivel idősebb gyerekekről korántsem tehetjük föl a pályaválasztásbeli elhatározást, itt a szülőknak kell, hogy ezek határozzanak, legalább is a legtöbb esetben. Kivételek mindenütt szoktak előfordulni.

Nem volna-e legezélszerűbb, ha a fiu azzá lenne, mi a magasállású atyja, vagy valamelyik rokona? Beh ritkán válik ez be! Lapozgassuk a történelmi könyveket, mily kevés nagy apának vannak igazán nagy fiai is!

Ha az iparos fia atyját foglalkozásában akarja követni: ez sok

esetben helyeselhető, mert az ilyen gyermeknek azon időtől fogva, hogy szemei megnyílnak, értelme a külső hatások befogadására alkalmas lesz, sok olyan dolgot lát, mintegy öntudatlanul tanul, mire más, idegen házból származó inasgyermek csak hosszú idő múlva juthat.

Másképen áll a dolog, ha az ifjak a hivatalnoki, a katonai vagy a tudományos pályára akarnak lépni! Itt sok a mondanivaló! Tudjuk nagyon jól, érintettük is már, hogy manapság már nemcsak a nemesek vagy gazdagok birnak azon kiváltságos joggal, melynél fogva a tudomány csak őket illetné: de mindemellett mégis gondolja meg sok szülő, ifju, mielőtt e komoly életre elhatározná magát, hogy mit teszen, mit akar tenni? Hány százan jönnek fel évenként fővárosunkba olyanok, kik a kellő képesség hiányában sokkal helyesebben cselekedtek volna, hogyha más, nem oly magas-reptű, hanem szerényebb, polgári hangzású névvel bíró pályára léptek vala, vagy olyanok, kik minden vagyon nélkül életüket ha épen nem is a tönkremenésnek, de a nehéz megpróbáltatásnak mindenesetre kiteszik!

Pedig megszívlelhetné a fiatal ember, hogyha testét sanyargatja, lelke is szenved alatta. „Mens sana in corpore sano.“ A fővárosi szülék pedig ne ragadtassák el magukat a gondolattól, hogy hiszen alkalmuk van gyermekeik szellemi kiképeztetésére — és ezen alkalmat felhasználódó, küldik gyermekeiket a közép iskolákba. Legtöbb esetben egy-két osztályt végezhetnek gyermekeik és azután maguk is belátják, hogy sem anyagi sem szellemi erejük a továbbképzésre nincs. Nem kárbaveszett idő, a mit így sok gyermek eltölt — holott más téren ezt maga és szülői előnyére fordíthatta volna. Halljuk csak, mit mondott, erre vonatkozólag a jelenlegi közoktatásügyi miniszter úr, gr. Csáky ő Nmga f. évi május hó 20-kán, az országházban tartott beszédében: „A középiskolai téren bizonyos túltengés észlelhető. Az alsó osztályoknak látogatottsága aránytalanul sokkal nagyobb, mint a felsőbb osztályoké, mindamellett a felső osztályokból kikerül még oly elem, a mely magasabb, tudományosabb kiképzésre nem alkalmas. Oda kell tehát törekednünk, hogy csekélyebb tehetségű ifjaink már ideje korán más keresetpályára menjenek, a hol az államnak még mindig hasznos polgáraivá válhatnak, míg, ha könnyen keresztül csúszhatnak a középiskolákon, a főintézetnek befejezése után rendszerint csak azok számát szaporítják, a kik úgy az államnak, mint a társadalomnak terhére vannak.“ Mielőtt valaki a fiát a tudományos pályára adni szándékozik, vesse latba necsak a maga, de gyermeke tehetségét is; miről különben a következőkben bővebben szólunk. Dr.

Billroth, a bécsi egyetemen működő világhírű professzor egy-két évvel ezelőtt ama óhajának adott kifejezést, hogy mindenkinek, ki az orvosi pályára akar lépni, álljon legalább is 10,000 frtnyi vagyon rendelkezésére, mert csak így lesz a fiatal ember, a leendő orvos, ama kívánatos helyzetben, hogy testestül, lelkestül csak tanulmányának élhet. — Tudjuk, jámbor óhajtás fog maradni a legtöbb esetben a híres tanár mondása, de daczára ennek mégis megérdemli, hogy gondolkozzanak kissé fölötte azok, kiket illet. — Legyenek óvatosak a szülők, ne ragadtassák el magukat tán holmi külső fény, pompa által, ne legyen minden figyelmök csak arra irányozva, hogy fiucskáikat „nagyságos urakká“ neveljék. Fájdalom, nem egy apa, nem egy anya keservesen csalódott már ilyenekben, de hiába, oda a drága idő és oda a sok anyagi áldozat! Hallottuk mi is ama napoleoni „tábornok-pálczának“ hírét s kár is volna gyermekeinket, különösen fiainkat adandó alkalommal nem buzdítani nemes ambícióra, ellenére ama még manapság is bizonyos körökben oly nagyon hangsúlyozott „keresztyéni alázatosságnak.“ Mindent kellő mértékkel és céltudatossággal! — Hangsúlyozzuk azonban itt, hogy éppen nem vágyódunk amerikai viszonyok létesítése után, hol, mint tudjuk, minden törekvés — az életnek majdnem egyedüli célja: a vagyonszerzés; hol, mint itt másképp alig képzelhető, az apa a fiu ellen, a fiu pedig az apa ellen tör; elfelejtenünk azonban nem szabad semmi körülmények közt, hogy a mai kor tetemesb igényekkel lép az ember elé, mint ezelőtt volt.

d) Egynéhány az életpályaválasztásra vonatkozó jóakarati útbaigazítás és mi veendő annál különösen figyelembe?

A következőkben iránypontokat akarunk nyújtani, melyek ugyan nem lesznek képesek közvetlenül megjelölni azon életpályát, mely gyermekedre nézve a legalkalmasabb volna; de nem fogunk mellőzni oly iránypontokat, melyek alkalmasak lesznek egyfelől a gondolkozás felkeltésére s másfelől a legszükségesebb dolgokra vonatkoznak, melyek legalább a jövő életpálya megválasztásának előmunkálatait illetőleg nem lesznek sikertelenek.

Tegyük fel például e kérdést:

— Mi váljék a fiamból? (Az az egy már eleve is figyelmen kívül hagyandó, mely szerint az már születésétől fogva hivatalod utódjául kiszemeltetett volna!)

Első sorban is megkövetelik, hogy a fiu jól tanuljon, a mi alatt t. i. csupa egyesek értendők, melyeket a gyermeknek osztályzati bizonyítványában haza kell vinnie, ami a helybeli elemi nép- és polgári iskolákban minden hónap végén, egy iskolaév folytán tehát nem kevesebbszer, mint tízszer történik; különben: „inasnak

adlak" — mennydörgi a feljogosított avagy fel nem jogosított nagyravágyásától elkapott apa.

Különös! Hát az iparos és tegyük hozzá: a jó kézmíves nem tisztességes ember? Talán éppen az ő foglalkozásából kifolyólag nem lehetne az? Ez veszedelmes dolog volna

Ő sem maradhatott el a kortól, a jobb, a tökéletesebb utáni ösztön őt is megragadta, nem egyedül a semmit sem tanulni akaró falusi gyerkőczökből verbuváltatik; éppen oly tisztelt és becsült állást foglal el manap az emberi társaságban, mint bárki más, ha jellemtulajdonságai t. i. kifogás alá nem esnek.

Fölteszszük minden habozás nélkül, hogy a fent érintett kifejezéssel az illető apa az iparosokat egy szóval sem akarta megsérteni, csak olyan könnyelmű szójárás az, melyet az ember anélkül, hogy komolyan gondolná, a száján kibocsát. Nemcsak hogy eme atya, de meg fiacskája sem veszi komolyan a kimondott dorgálást, különösen akkor nem, ha az ifjú uracskát papája hintójában viszik iskolába.

Ezen eljárással tehát célt nem fognak elérni a t. szülők, nem marad egyéb hátra, mint hogy más „módszerhez“ nyuljanak, melynek segítségével az ifjú vagy ifjak derekasan a munkához, azaz: a tanuláshoz fogjanak!

Bizony, szorgalmas tanulás, ez a jelszó, még pedig tanulás igazi komolysággal; a babrálás ideje lejárt, gyermekeinket már az iskolalátogatásuk első évétől kezdve lelkiismeretes, komoly tevékenységre kell serkenteniünk, ha azt óhajtjuk, hogy az évről-évre gyarapodó követelményeknek derekasan megfeleljenek.

Könnyű a jómódú szüléknek, a kik minden eszközzel rendelkeznek, és kik legtöbb esetben a helyes mólot választják. De, hála Istennek! a kevesebb vagyonnal rendelkező, sőt a valóban szegény szülő is legalább az elemi iskoláztatásban részesítheti gyermekeit; mert fővárosunk igazi áldozatkészséggel gondoskodik az iskolákról és a törvény megparancsolja, hogy csak elemi iskolát végzett fiú állhat be inasnak. Aztán a rang- és rendkülönbség is, mely 40 év előtt még oly buján virított nálunk, most már végkép elhervadt, manapság még a legszegényebb, földhöz ragadt szántóvető ember fia is oly állásra küzdheti fel magát, melyre azelőtt csak nemes ember juthatott; persze a megfelelő kiképzés elengedhetetlen.

Fontolóra veendők emélfogva a mi erre vonatkozó, igazán arannyal felérő közmondásaink, mint ezek: „Ki nem halad, marad“; vagy: „Jóra fordítsd az időt, mert: az idő eljár.“ Olyan ez, mint akár a löfegyverből kiröpített golyó, soha többé vissza nem tér!

Mit tegyünk tehát, hogy gyermekeinket, nemcsak a fiukat, de

a lányokat is oly pályára tereljük, mely természetüknek, vagyis rátermettségüknek, tehetségüknek megfelelően, őket igazán boldoggá teheti? Oh, mily boldogok volnának a szülők első sorban, ha mindenha sikerülne nékiek, magzataiknak szerencsését megállapítani! --- A jót azonban akarnunk kell, meg kell kísérteni; nézzük, hátha a következő útmutatásokkal is közelebb jutunk ama nagyfontosságú cél felé, melyet elérni oly forrón óhajtunk. Fogjunk hozzá szeretettel, hittel, egész bensőnkkel és az áldás nem fog elmaradni.

Mindenekelőtt a gyermek tehetsége legyen mértékadó az életpályaválasztásnál. Ennek megítélésére tán biz a szülők hivatvák első sorban? Rend szerint így kellene lennie, de kérjük: a legkülönbözőbb állásokban levő szülőkről lévén szó, — vajjon ismeri-e minden szülő gyermekét valójában, abban a mértékben, hogy minden tétova nélkül határozhassanak fölötte? Vezet-e magának az alantas hivatalnok, szolgálatot tevő egyén annyi időt, hogy gyermekeit igazán tanulmányozhassa? — bír-e minden körülmények között azzal a kellő megfigyelő tehetséggel, mely itt nélkülözhetetlen? Nincs-e ama nagykereskedőnek fontosabb dolga, mint az, hogy fia fölött valóságos buyárlásokat vigyen véghez, avagy feltehető, hogy ő, ha este fáradtan, gonddal megtelt fővel hazajön a családi körbe, hogy most nem inkább kis szórakozást keres a napi fáradoalmak után? — Avagy nincsenek e olyanok is, kik vagyonuk külső fényüknél fogva annélkül, hogy sokat gondolkoznának, a fiut, úgyszólván születése napjától fogva bizonyos pályára mintegy praedestinálták?

Egyik vagy másik figyelmeztetés a fiu hiányait illetőleg nehezetteléssel fogadtatik: „majd megváltozik, ha öregebb lesz, — az esze is megjön!” Pedig, de sokan meggyőződhetnek már arról, hogy bizony hiába várakoztatott magára ama nagy ész!

Mi történjék tehát, hogy ezen érintett bajon segíthessünk? Amellett, hogy az ember, a szülő másokkal, rokonokkal, üggyársakkal, üzletbarátok-, gyárosokkal stbvel érintkezik, talán az iskola sem lesz fölösleges valami, melynek szava nem lehet utolsó a dologban. Nem követelheti ugyan, de annyi csak áll, hogy az iskola a szülői ház mellett a legtermészetesb tényező, mely hivatva van, gyermekedet nemcsak ama ismeretekbe bevezetni, melyek a megélhetésre ma okvetetlen szükségesek, hanem azon oknál fogva is, mivel az iskola a gyermekedet 6 éves korától fogva, a te segítségeddel neveli, figyelemmel kíséri minden léptét, úgy, hogy így, ha csak közvetve is, mégis segédkezik gyermeked jövőbeli hivatásának megalapítására.

A mint a bevezetésben igaz örömmel felemlítettem egy orvosapát, hasonlóan áldom még ma is ama ifjukorombeli lelkész emlékét,

ki minden felszólítás nélkül — (hiszen, ne hagyjuk magunkat a jótetre mindig kéretni!) a szülők segítségére volt e kérdéses ügyben is, ki bennünket, fiukat, nem egyszer nyájas modorral, de atyai komolysággal kérdeztetett, hogy miféle életpályára volna kedvünk? és sok esetben egyenesen kijelölte egyikünknek-másikunknak a pályát, melyen az életben boldogulni fogunk, sőt a szüléknél is ennek érdekében érvényesíté nagytekintélyű szavát.

Ha azonban a szülők maguk óhajtják e jogukat minden, más befolyás mellőzésével gyakorolni, akkor a szülők részéről egybehangzó, egyetértő eljárás és elhatározás szükséges. Mert sajnos, ha ez nem így történik, ha az egyik rész a másikat mellözi, nem tartja képesnek, hogy ezen fontos dologhoz hozzászóljon. Majdnem a lehetetlenségek közé tartozik, — valószínűtlennek látszik — és fájdalom, mégis vannak ily esetek is! Nem fontolják meg az ilyen szülék, hogy egyenetlenségüknek sok esetben gyermekük jólétét vetik áldozatul.

A tehetség mellett még a hajlam és a kedv is tekintetbe vétessenek a pályaválasztásnál. Minden lépten-nyomon meggyőződhetünk, hogy itt is mint máshol, szeretettel és jókedvvel még a legnehezebb munkát is legyőzzük. A mit immel-ámmal teszünk, a mely dolog nincs inyünkre, ott hiába várjuk a sikert. Mikép fejlődhetünk, tökéletesbülhetünk, ha vaskényszer, ha sohajtás vezet a gyűlöletes munkához! Valóban, lelkiismeretlenség bárki részéről is, ha valakit arra kényszerít, a mire épen semmi kedve, semmi képessége, sincs s föl sem tehető, hogy valaha e munkában haladjon, ebben tökéletesítse magát!

Legyünk tekintettel a testi képességre is és tegyünk különbséget percnyi szeszély és állandó hajlam közt! Gondoljuk meg, hogy mily nagy felelőséget veszünk magunkra, mikor arról van szó, hogy — legalább emberi számítás szerint — valakinek szerencséje vagy szerencsétlensége fölött határozzunk!

Mint már említém, félre a kényszerrel; — a hajlandóság, a rátermettség hadd emeltessék érvényre!

A pályaválasztásnál nagy szerepet játszik a megélhetőség — és esetleges előléptetésre való kilátás is! Nagyon természetes valami. Ha valaki valamely életpályát választ, akkor első sorban mégis csak a fenntartási ösztön tereli erre, és e mellett még öreg napjaira is gondol, a mikor a sok gond és fáradság után végre-valahára szerényen visszavonulva, nyugodtan és vidáman óhajtja mindennapi kenyerét megenni.

Valóban elegendő ok arra, hogy már csak e miatt is lelkiismeretességgel és mindenképen meghányt megfontolással fogjunk a pályaválasztáshoz. Továbbá, nem természetes-e, hogy a hosszú

tanulás, fáradságos gyakorlat után, melyben az ifju ügyességre tett szert, idővel előléptetésben is részesüljön? Vannak oly pályák, hol erről gondoskodva van, és a ki ilyenre törekszik, az válaszszon magának olyant, melyen célját éri.

e) *Az iskola és szülőiház feladala az életpálya választást illetőleg.*

Még csak arról kellene szólanunk, hogy mit tegyen az iskola és a szülői ház, tekintettel a gyermekek jövőendőbeli pályájukra?

„A nép számára, valamint az iparosok kiképezésére valók az elemi nép- és polgári iskolák. Ezek alapját vetik a műveltségnek, a mennyiben az alapismeretek- és ügyességekre képezik a gyermeket, megtanítják helyesen beszélni, olvasni, írni, rajzolni, számolni, gondolkodni és ítélni; felébreszti és fejleszti benne a helyes fogalmat Istenről és a világról. Még a középserű tehetségű gyermek is némi szorgalom és törekvés mellett annyi ismeretet sajátíthat el, a mennyi a közéletben szükséges. Meg fogja becsülni ezen szellemi kincset és igyekezni fog, hogy szaporítsa is a mikor csak ideje és alkalma nyílik.“ (Krebs A.) És mikor kínálkozik az alkalom? A leendő iparosnak inaskorában kínálkozik a gyakorlati téren, a szakiskolák által pedig az elméleti téren. Ha e két tényezőt helyesen felhasználja, akkor tesz legtöbbet jövőendőbeli hivatására nézve.

A műipar valamely ágában való kiképzésre alkalmat ad ifjainknak a b. Trefort utolsó nagyszerű alkotása, t. i. a VIII. ker. Népszínház-utczában levő felsőbb ipariskola; a reáliskolák is e tekintetben nagy szolgálatot tesznek; nagy hasznukra válhatnak leendő kereskedőinknek ama kereskedelmi szakiskolák, melyekkel újabb időben a polgári iskolákat kibővítették. (Felemlítjük még az V. ker. Vadász-utczai kereskedelmi iskolát nők számára). Különösen pedig kiemeljük a kereskedelmi akadémiát, a melybe a középiskola IV. osztályát végzett ifjak 3 évi tanfolyamra vétetnek fel, avagy az érettségi vizsgálat után egy év alatt mindama ismereteket elsajátíthatják maguknak, melyek által biztosítótársulatok, banküzletek, gőzmalmok sat. intézetekbe juthatnak.

De mit tesz a szülői ház, vagyis inkább mit kellene tennie, hogy a gyermekeket úgy a fiukat, valamint a leányokat valamely életpályára elősegítse?

A szülői ház kötelességének elseje az, hogy nevelje gyermekeit! Mit teszen ez nevelni, jól nevelni a gyermekeket? Ezt a különféle emberek különféle módon magyarázzák meg. Így pl. Goethe ezeket mondta: „Nevelni annyit tesz, mint az ifjuságot

azon feltételekhez szoktatni, ama feltételekre képesíteni, melyeknél fogva az ember a világban általában, különösen pedig bizonyos körökben megélhet.

Jean Paul meg azt tartotta hogy: „nevelés annyi mint erkölcsi fejlődés. — Lessing pedig állítá: „nevelés kinyilatkoztatás, melyben az egyes ember részesül.“

Mire neveljék a szülők gyermekeiket első sorban? A szülők neveljék magzataikat igaz vallásosságra, istenfélelemre. Ama mag, melyet az ifju, minden jóra hajlandó szivecskébe plántálunk, folytonos ápolás mellett nem fog kiveszni; az Istenbe vetett bizodalom s Isten akaratába való megnyugvás gyermekednek majdan biztos vezetője leendő földi életpályáján át, későbbben az Istenben fogja támaszát találni mint zsenge korában te benned föllelte azt, hasonlóan a borostyánhoz, mely erős fákra kapaszkodik mivel önereje nem volt erre elégséges. — Jöjjön későbbben az életben bármely szerencsétlenség, bármely csapás, ha nem is felelne meg a tenmagad által megszeretett életpályád a hozzá kötött reményeknek: se baj, nem fogsz letérni az igaz utról, nem fogod reményedet elveszíteni — kétségbe esni, mint ez fájdalom! manapság napirenden van — hinni fogsz az állapotod jobbra való fordulásában és — nem is fogsz csalódn! Hasonlitsunk csak össze egy vallásos családnak az életét egy olyanéval, hol a szó szoros értelmében „divatszerű“ az életmód; hiszem, hogy nem nehéz lesz e kettő közül annak, mely a gyermeki nevelésre különösen nagy, sokszor döntő befolyással bír, elsőséget adni.

Locke erre vonatkozólag, t. i. a vallásos nevelést illetőleg ezeket mondja: „Az erénynek első alapja: már jókorán a kedélybe plántálni iparkodjunk az Istenről való fogalmat, mint minden dolognak főökát és teremőjét, kitől minden jót nyerünk, ki bennünket szeret és a kinek mindent, mivel csak birunk, köszönhetünk.

Ebből kifolyólag szükséges, hogy a gyermeki szív ezen legmagasabb lény iránt szeretet- s tisztelettel teljék meg. Ennyi kezdetben elégséges s minden más magyarázatot fölöslegessé teszen.

Szoktassuk a gyermekeket arra, miszerint reggelenként és esténként Istenhez, mint teremőjüknek, megoltalmazójukhoz és jóltevőjükhez rövid, koruk s értelmüknek megfelelő imákban forduljanak, így nyilatkoztatva iránta való tiszteletüket. Ez sokkal inkább fogja vallásos érzelmeiket, istenismeretüket és erényeiket fokozni, mint minden természetfölötti vizsgálódás ama megfoghatatlan lény fölött.

Neveljük és szoktassuk gyermekeinket továbbá a tisztaságra, takarékoszágra, engedelmességre, rendre, szorgalomra, illedelmesség- és erkölcsös maga-

viseletre, az igazságszeretetre, a haza- és hivatás-szeretetre s mindazon szép erények- és tulajdonságokra, melyek az embert igazán nemessé teszik és az Istenhez való hasonlatosságára emelik.

Tisztaság! Ennek ellentéte: a szenny, undort kelt és még soha jelképe nem vala a szépnek és jónak! A kis gyermek, amint a világra jön, tisztán tartatik vagy tartandó; tisztán teste, ruháskája és ha az így következetesen folytatódik, oly annyira hozzá szokik a kicsike ezen szép tulajdonsághoz, hogy: amint mondani szoktuk, második természetévé válik. Szoktassuk azonban ahhoz is, hogy necsak a maga dolgait, hanem másokét is mindenkoron megkimélje. Ha így külsőleg nem kedveli, nem tűri meg a gyermek a foltokat, bizonyára arra is lehet következtetni, hogy belsejét, szívecskéjét is menten fogja tartani a mocsoktól. Avagy nem szoktunk-e az ember külsejéről annak belsejére, „erényeire“ is mindjárt következtetni?

Takarékosság! Ehhez a gyermeket is kora ifjúságától nemcsak lehet, de kell is szoktatnunk. Ezen erény alapkövének letételére szintén a szülői ház van hivatva. És erre nekünk magyaroknak nagy szükségünk van, mert uton-útfélen halljuk józan gondolkozású embereinktől: „nem tudunk takarékoskodni, pazar nemzet vagyunk!“ Súlyos, és fájdalom, igaz vád, miről mindenki meggyőződhetett már, ki csak a szomszéd tartományokban, Német- vagy Svájcországban járt! Hányszor feledkezünk meg arról, hogy krajczárokból lesz a forint és hogy a megtakarított sok kevés mégis idővel jelentékeny összegre nőhet egykoron, midőn erőnk már fogyófélben van, vagy visszavonulás esetében, vagy gyermekeink neveléséhez oly jól fog esni, oly nélkülözhetetlen valami!

A takaréksággal más szép erény is karöltve jár, t. i. az elégedettség. Oh, mely nagy kincscsel bir az olyan ember, ki azzal a kevéssel, a mit magának becsületes úton-módon szerzett be is éri; ki nem törődik a nagyok és gazdagok palotáival, ki nem irigyli szép lovaikat, hintóikat, ki nem vágyik az ő sok aranyuk, vagyonuk után, hanem ki lelkének legbensőbb érzésével mondhatja: „gondomat rád vetem, Istenem, én csak tisztemet követem.“

Az, ki megelégedett sorsával, annak emez vagy amaz fölösleges dolognak nélkülözése sem esik nehezére. Igen ám, de azért ne gondolja senki, hogy ezen tulajdonokkal az ember tán a világra jön; oh nem, ezt is, mint sok mást, tanulni kell, csak hosszas gyakorlat után sajátíthatók el ezen erények. Itt is, a szülőknek és mindazoknak, kik hivatva vannak, a gyermekekre befolyást gyakorolni, jó példával kell előjárnio; neveljék jó korán a gyermeket már

arra, hogy az életben nem folynak mindig úgy a dolgok, a mint mi kívánjuk, hanem, hogy sokkal könnyebben fogunk haladhatni ez életpályán keresztül, ha itt-ott nélkülözésekkel is megismerkedtünk. Mire való tehát sok szülőnek azon eljárása, hogy nem csak magára, de különösen leánygyermekére annyi mindenféle czafrangos ruhát ráaggat, mely sem polgári állásuk, sem pedig vagyon állapotuknak nemcsak meg nem felel; sőt ellenkezőleg: merő ellentétbe jön azzal. Hiszen, némelyek valóságos hajszát visznek véghez a divat után. A ki kételkedik állításainkban, vegye magának azt a fáradságot s látogasson el holmi nyilvános helyre, sétatérre sat.

Nincs mit csudálni, ha az ilyen emberek előbbre nem haladhatnak. A helyett, hogy a test s a lélek kellőképen tápláltatnék, a kereset üres külsőségekre lesz fordítva!

Az ilyenekkel tehát fel kell hagyni, hadd lépjen a természetes életmód a maga jogosultságába, márcsak a gyermekek érdekében is!

E n g e d e l m e s s é g. Tanítsuk gyermekeinket az engedelmes-ségre; arra, hogy azt, a mit nekik parancsolunk, azonnal meg is tegyék. Figyeljünk azonban arra, hogy mit parancsolunk nekik, hogy azt végbe is vihessék. Rousseau erre vonatkozólag ezeket mondja: „Iparkodjunk megértetni a gyermekkel saját tehetetlenségét, gyengeségét, függő állapotát, tudja meg az mihamarább, hogy a gondviselés hová, mely fokra állította, úgy, hogy azt soha tul ne lépje!”

Mivé lett volna a világ engedelmesség, alárendeltség, ezen erények erénye nélkül? Hogyan képzelhetnénk magunknak katonaságot rend, subordináció nélkül? hogyan iskolát, házat, mely a fegyelemnek hiányában lévén, mindenki a maga esze s kedve szerint cselekednék!

Mint mindent tanulni kell, úgy az engedelmesség elsajátítása sem olyasmi, mi magától jó; korántsem! akarod gyermekedet későbbi éveiben sok kellemetlenségtől, sőt sok esetben szerencsétlenségtől is megóvni, megőrizni: szoktasd életének leggyengébb korától fogva az engedelmességre!

Szoktassuk gyermekeinket a rendhez. Ez pedig abban áll, hogy mindent jókor és az őt illető helyén végezzünk. Az iskola a rendet nem nélkülözheti és azáltal, hogy növendékeit ezen szép erényre szoktatja, igen nagy s fontos szolgálatot tesz a gyermekeknek jövőjükre való tekintettel is; mert a rend időt, erőt, fáradságot kímél és megóv sok kellemetlenségtől. Rend által vagyonosságra tehetsz szert, míg ellenben rendetlenség már igen-igen sok jóllétnek a megölője lön. A közmondás azt tartja, hogy „rend a lelke mindennek“, és nincs okunk ezen igazságon kételkednünk, mert napról-napra meggyőződhetünk róla.

A szorgalomra való nevelés is kihat az egész életre. Szorgalom nélkül haladás egyáltalán nem is gondolható. Csakis a folytonos munkálkodáshoz szoktatott és nevelt embertől várhatunk nagyobb szerű dolgokat és mindenki, ki valaha nagy szerepet vitt a társadalomban, az államban, annak bizony nem egyszer kellett az éjjelt is nappallá tennie! Szorgalom — a jó értelemben — megóv sok haszontalanságtól, mert nyilvánvaló, hogy a semmittevés csak minden gonosznak a szülő oka; szorgalmatosság vagyonszágra vezet, képes jó kedvben tartani az embert: szóval jótékonyan hat mind testére mind lelkére az embernek.

Az illedelemesség szintén fontos tényező az emberi életben, úgy, hogy az ehhez való szoktatásról és nevelésről nem szabad megfeledkeznünk gyermekeinknél. Illedelemesség alatt azonban nem ama külső csiszoltságot értjük, melyet még a valódi erényekben szűkölködő egyén is elsajátíthat magának. Korántsem! Hanem ama illedelemről van itt szó, mely az ember belsejéből származik, mely belső érzésének kifolyása; mert az illedelemesség valószínűségi fokmérője műveltségnek, mely mozdulataidban, kifejezéseid- s nézeteidben nyilvánul, mely minden tettetted jellemzi. Mily nagy horderejű ezen erényre való szoktatás is, milyen boldog lehet az olyan gyermek, kit erre is nevelünk! Nemde mindenki szereti, megkedveli az ilyen ifjút, ilyen lányt? nemde sokkal könnyebb dolga lesz az olyannak, mint más faragatlannak és mennyi függhet sok esetben az első benyomástól, melyet mi valakire gyakorolhatunk, mivel, mint Kellner, hírneves pedagógus oly találóan mondá, az első benyomás rendszeren a legtartósabb.

Az illedelemességgel karöltve jár az előzékenység is és ez még nem ártott soha senkinek sem, a mint tudjuk. Tehát könnyítsünk gyermekeink leendő sorsán ezáltal is, hogy azon alapelvetét sem tévesztjük szem elől, mely által őket kedvesekké tesszük, vagy legalább is tehetjük mások előtt.

Az igazmondást, az igazságszeretetet nem nélkülözheti az egészséges társadalmi élet. Igaz legyen, a mit gondolunk, a mit szólunk, igaz minden tettünk; kerüljük ezen erénynek ellentétét, a hazugságot. Megutálták azt a jóra való emberek kezdetől fogva. A szentírás még így nyilatkozik erről: „A hazug embernek mivolta gyalázat; a szégyen folyvást kíséri őt.“ S mit tart a közmondás? „A ki egyszer hazudni mer, hitelt többé nem igen nyer.“ Szoktasd tehát gyermekedet arra, miszerint száját mindenkor és minden körülmények közt tisztán tartsa, be ne mocsolja; mert nem az fertőzteti meg az embert, mi a száján bemegy, hanem az, mi azon kijön.

A házi és iskolai legfontosabb feladatoknak egyike a haza-

szeretetre való nevelés. Hiszen oly természetesnek látszó dolog, hogy az ember ama földet, melyen a napvilágot megpillantá, hol fölnevelték, hol szülői, testvérei, rokonai, barátai élnek, szeresse. De nem csak ily értelemben kívánatos, hogy kedves legyen a mi gyermekeink előtt ezen föld, hanem sokkal tágabb értelemben; kell, hogy azon néppel egyetértsünk, mely az államot képezi; kell, hogy annak nyelvét elsajátítsuk magunknak és hogy még azon nemzetekkel is jó egyetértésben éljünk, kik velünk együtt egy ugyanazon államnak polgárai, még akkor is, ha fajra nézve velünk nem is rokonok s ha mint ily esetben nagyon természetes valami, más nyelven beszélnek. Szoktassuk oda gyermekeinket azon időtől fogva, amidőn bennök ily érzelmek iránt a legkisebb fogékonyság és érzet mutatkozik, miszerint valamennyi lakójára e hazának azon fontos kötelesség vár, tiszteletben tartani a „legelső magyar embert, — a királyt“, a kormányt és a törvényeket. Ne mulasztassuk el adandó alkalommal, mire történelmünk oly bő anyagot nyújt, lelkesíteni a fiúkat, lányokat s oly érzelmeket ébresztetni bennök, hogy akkor, a midőn a haza hívja őket, készek legyenek ezért feláldozni életüket, vagyonukat, mint ezt elődeink példáin oly fényesen tanulhatjuk.

Neveljünk igazi honfiakat, honleányokat, kikre, ha úgy fordulna a sor, megérdemeljék az „egri“ nevezetet. Szeretessük meg velük ama honszeretettől lángoló verseinket, a szózatot, a himnust és Petőfi s más jeleseinknek a hazaszeretetre vonatkozó dalait és verseit.

De ne csupán a haza védelmét czélozza a hazaszeretetre való oktatásunk, ne húzzuk minden alkalommal csak a vészharangot: nem; tanítsuk gyermekeinket arra is, miszerint e hon más, békésebb kötelességeket is elvár polgáraitól. Nem a háború teszi igazán nagygyá manapság az országokat, hanem annak a belülről kifele való nyilvánulása; értessük meg a jövő nemzedékkel, hogy tekintse magát mindenki, legyen az bárminő kicsi állásban is, tagnak, oly részecskének a nagy államgépezetben, — ha így szabad magamat kifejezni, — melynek helyén kell lenni, melynek folyvást működnie kell, hogy az egész nagy gépezet soha meg ne akadjon. Lebegjen első sorban minden magyarnak szeme előtt Berzsenyinek ama verse, mely szerint: „Minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs, mely, ha megvész, Róma ledől s rabigába görbed.“ Vagy:

„Addig élj, míg a honnak élsz!“ —

Hadd tudják mindannyian, hogy: „A magas erkölcsnek becsé főbb, mint garmada kincse. Kincs nem ad erkölcsöt, hanem erkölcs kincseket adhat.“

Végül emlékeztetjük leendő polgártársainkat még oly nagy-

fontosságú erényre, mely nélkül el nem lehetnek, hacsak jövőjüket kockáztatni nem akarják, értem a hivatás szeretetét, a hivatásbeli hűséget. Oly intés ez, mely téged folytonosan tennivalódra emlékeztessen, mely lépten-nyomon követ s mintegy egyre sugja: teljesítsd kötelességedet híven, lelkiismeretesen! A kötelesség teljesítésére nem figyelmeztethetjük gyermekeinket eléggé, mert hiszen csak úgy fog az ifju igazán tökéletesbűlni, jártasságot szakmájában elérni, embertársai által megbecsültetni, jellemes emberré válni, ha annak a pályának, amelyet, vagy maga magának választott, vagy a melybe mások által vitetett: testestől lelkestől él, annak szenteli magát. Ezáltal nemcsak magát fogja tisztelni, hanem társainak is tiszteletre méltó példát ad ezáltal. S szívünkől kívánjuk, hogy leendő generáczióink ily jellemei hiányában ne legyen!

Zár szó.

Felvett tárgyam kidolgozásánál leginkább a fiuk pályaválasztásának kérdése lebegett szemeim előtt, de azért a figyelmes olvasó észrevehette, hogy a „jóakaratu tanácsok“ mindkét nembeli ifjuságunknak szólnak. Még csak arra figyeljünk, mit mond Beneke, a híres bölcsész, a leányok neveléséről: „Tudvalevő dolog, hogy a leányok számára nem kínálkozik a pálya oly nagy számban és választékban, de nem is kívánjuk e tekintetben a leányokat a fiukkal egy színvonalra állítani. Arról kell gondoskodni, hogy a mi tehetség és hajlam megvan, vagy a mi könnyű módon fejleszthető, hogy az kimiveltsék — sok család bizony nagy mulasztásokat követ el erre nézve — de másrészt, nem kell túlfeszítés által, avagy téves túlbuzgóság által oly tehetségeket előidézni akarni, melyek tényleg nincsenek, a mi által a nő jellemnek és lényegnek tévesztett utakat jelölünk. Oly hiba ez, melyre sok családnál a meglegházi, mesterkéltséget kedvelő ezen korszakunkban igen gyakran bukkanunk. Fontoljuk meg, hogy a nő lelke, teste fogékonyabb, gyengédebb és a mivelésre inkább hajló, tehát, hogy gondos ápolással kevésbé kedvező talajon is sok jót teremthetünk; de, hogy semmi sem visszataszítóbb és meddőbb, mint az a gyenge növény, melyet természetellenesen növesztettek és makacs mesterkéltséggel toltak el természetes irányáról stb.“

Tagadhatlan, hogy mióta ezen szavak világgá küldettek, sok változás és javulás történt a nők életpályájának megállapításában. Hazánkban is azóta már felső nép- és polgári iskolák, felső leánynevelő intézetek, tanítónőképző-intézetek, tanfolyamok a posta- és távirászatra, kereskedelmi iskolák stb. alapítottak leányok kimivelésére, úgy hogy a középosztály sőt még a legszegényebb sorsu szülők leánygyermekének is alkalmuk van, hogy maguknak tisztességes állást biztosíthassanak. A rendes mértéket azonban itt is

meg kell tartani, ne legyenek a nők tudósok. Okosan gondolkodó szülők nem jönnek zavarba a fölött, hogy milyen képzésben részesítsék leányaikat. Bizonyára olyan bajt, mely nem haladja meg anyagi erejüket, hanem úgy a fizikai mint a szellemi tehetségeiket, hajlamukat, természetöket kielégíti. Soha se vetközzék ki nőiességéből, még akkor sem, ha elhagyja a szülő házat, gondoljon önmérettel és megelégedéssel Rousseau ezen szavaira: Mindig olyanok lesznek az emberek, a mikké az aszszonyok teszik. Hogy azonban az emberek nagyok és erényesek legyenek, úgy tanítsák a nőket nagyságra és erényre.

És immár tárgyunk befejezéséhez értünk. Reméljük, hogy azok, a kik érdeklél olvasták, egy-egy életképes szemecskét találtak benne, mely, ha jó talajra esik, gyümölcsözni fog. Jó iskoláztatásra, a hol lehetséges: szakképzésre utaltunk, figyelmeztettünk, hogy ne lepjék el a középiskolákat és egyetemeket és végezetére ha nem is akarunk a kézműipar zászlóját fennen lobogtatni mégsem tehetjük le a tollat a nélkül, hogy a közmondás ama igazságát: „A kézmives mindig keres“ felemlítsük.

Jó lélekkel tanácsolhatjuk a polgári osztályhoz tartozó ifjaknak, hogy tanuljanak meg valamely mesterséget, mivel mostani korszakunkban, a kormány, a sajtó, a tudomány és művészet a polgárság fenntartására és emelésére törekcszenek, holott más téren aggasztó módon mutatkozik a túltermelés és a pályázók tömélensége.

Hisz annyiféle az iparág, hogy egyik másik megválasztása nem lehet nehéz. Régente csak a tudósok, földmivesek, katonák és főurak osztályát ismerték.

Akarmely életpályára szánjuk is gyermekeinket, vagy akarmelyikét választják önmaguknak: soha se feledkezzenek azon kötelességekről, melyeket teljesíteniök kell a társadalom és haza iránt, melynek virulása polgárainak életre valóságától függ.

Kurz Sámuel.

B. Adatok iskolánk ez évi történetéhez.

Mivel kezdhethetők jobban a lefolyt iskolai év eseményeiről és mozzanatairól szóló jelentésünket, mint azon főpásztori ítéletnek ideiglatásával, melylyel püspök urunk, Főtiszt. Dr. Szeberényi Gusztáv ö Nagysága a bányai ág. hitv. ev. egyházkerület 1888. október hó 4-én tartott rendes évi közgyűlésén iskoláinknak a tavalyi zárvizsgálatoknál tartott hivatalos látogatásáról beszámolt!

Az iskoláinkra vonatkozó pénzügyi és statisztikai adatainak elősorolása után, így folytatja hivatalos jelentését, mint ez az említett közgyűlés jegyzőkönyvének 4. pontján olvasható:

Akár szervezetüket, akár az azokban következőket kereszttől vitt szaktanítást és módszert tekintve, oly annyira kedvező tanítási siker és eredmény, hogy méltán dicsekedhetik ezen iskoláival a fentartó, az azokat előállított fővárosi egyházunk.

A mit a század elején Schwartner Márton, Schedius Lajos, később Fabiny Teofil János kezdeményezett és „pium desiderium”-ként tervezett, mind az Fabiny Teofil — 1862-1880-ig — és dr. Busbach Péter — 1880 óta — közös egyházi és iskolai főfelügyelőik alatt, kiváló tevékenységük, ügyszerető buzgóságuk és bölcsességük által annyira valósult, hogy a fővárosi evang. iskola valódi minta-intézeté fejlődött. Kivált midőn az 1868-diki országos iskolai törvény következtében a főváros tanügye is virágzásnak indult: az egyházi előljáróság és a tanférfiak minden erejüket megfeszíteték, hogy a versenyt kiállják.

A boldog emlékü Székács kieszközölve a mostani palotaszzerű iskola-épület helyét, a gyülekezet 1861-ben 25,000 frtnyi áron, építeni kezdte azt s ezzel együtt az egész tanügyet újra szervezte.

Ezen idő óta osztály osztály után nyílt meg. Alig hogy a 4 fú-osztály rendeztetett Luttenberger Ágost, Alex Albert, Kurz Sámuel és Lux Ede tanítókkal, — az egyház belátva, mily fontos tényezőt képez egyház és államban a nőnevelés, még a népiskolai törvény megalkotása előtt 1866-ban egy új leányosztályt létesített, meghíván abba Falvay Antalt — a jelenlegi igazgatót — s utána

az osztályok szaporodásával Scholz Lajost, Tomasek Ilonát, Mikollik Kálmán Lajost, Kardeván Vilmost, Küttel Kornéliát és Szelenyi Gizel át, legújabbán pedig Weber Margitot s így aztán a 4 osztályu polgári leányiskolát ez évben már teljessé tette.

Ezen hatalmas, mondhatni rohamos fejlődés, melyhez hasonlót a magyar prot. iskolák történetében sehol sem lelünk, egyrészt a nagylelkű áldozatkészségnek, mint a valódi értelmiség és műveltség folyományának, másrészt a tanítótestület lelkiismeretes, szakavatott és buzgó működésének is köszönhető, melynek tagjai kivétel nélkül bizonyítják, hogy az iskola ügyét és felvirágoztatását szívkön hordják.

Rendes havi értekezleteikben tanácskoznak a felmerülő iskolai kérdésekről; megállapítják a hely- és időviszonyok által előidézett methodikai és fegyelmi dolgokban az egyöntetű eljárást; megteszik ösztönte megjegyzéseiket a negyedévenként írásban beterjesztett tanhaladási jelentéseikben.

Felhívásomra Falvay Antal igazgató egy kimerítő, ezen iskolákról szóló történelmi monographiát szerkesztett, melyet a jelenleg működő tanítók életrajzaival együtt bekötve — a kerületi levéltár számára megőrzés végett átadtam, azon kitűnő írásbeli dolgozatokkal együtt, melyeket e célra az elem terjesztett nagy számból kiválasztottam.

Méltók ezek a megfigyelésre, valamint azon körülmény is, hogy noha a mindkét nemű tanulók közt nagy számmal vannak külföldiek, — Berlinből, Drezdából, Bécsből stb., — akiknek szülői németajknak, mégis a két nyelv nehézségével oly szerencsésen küzdenek meg az illető tanítók, hogy tan tvány ik mind, helyesen beszélnek és írnak magyarul s a mit tanltak, azt értik is, nem levén kizárva az hogy a mit magyarul elmondtak, azt német nyelven is elmondják.

Szoval, az Úr az, ki a budapesti evang. egyháznak 100 éves fennállása óta — melynek évfordulóját a mult év november 13-án kegyeletesen megültük — a legújabb időkig nemesen érő férfiakat és nőket adott, kik áthatva hitbuzgó, igazi evangéliomi szellemtől hol tetemes anyagi áldozattal, hol böles tanácscsal, lelkiismeretes munkálkodással és fáradságot nem kimélő készséggel működtek közre ezen iskolák felvirágoztatásán.

Ő méltósága Sárkány József, esp. felügyelő, nagys. Hunfalvy János esp. iskolafelügyelő, nagys. Busbach Péter a közös egyház főügyelője, nagys. Fabiny Gyula egyházi felügyelő, dr. Vetsey István és dr. Králik Lajos, amaz a nép- és polgári iskolák, emez a főgymnasium felügyelője; dr. Zsigmondy Jenő syndikus, nt. Bachát Dániel esperes, valamint a nt. lelkészek: Schranecz János, Doleschall Sándor és Horváth Sándor s ámos presbyterekkel — és a mindenkör nagy számmal megjelent szülők — élénk részt vettek a 10 napig tartott zárvizsgálatokon.

Szeretve tisztelt Püspök Urunk ezen atyai elismerése iskolánk történetében kiváló örvendetes emléklapot tölt be, és a midőn azon kegyességeért, melylyel minket kitüntetni méltóztatott, a legmélyebb tisztelet- és hálaérzetünket e helyen is nyilvánítjuk, ajánljuk ügyünket és magunkat továbbra is nagybecsű kegyébe és biztosítjuk, hogy buzditó szavainak hatása azon teljes odaadásban és

fáradtságot nem kimélő munkában fog nyilvánulni, melylyel iskoláink felvirágoztatásán élünk végei: közreműködendünk.

1. Áttérve évi adataink rendes sorára, mindenekelőtt fájdalommal telt szívvel emlékezünk meg azon nagy veszteségről, melyet a halál azáltal mért reánk, hogy elragadott két férfit, kiknek iskoláink vezetésében élévülhetetlen érdemei vannak: néh. Fuchs Gusztáv urat, ki mint egyházi főgondnok sok éven át idejét és tetterejét kiválólag iskoláinknak is szentelve, ezeknek fejlesztésére hathatós befolyást gyakorolt és érdeklődését azáltal is tanusította, hogy erre végrendeletileg 2000 frtot és a nyugdíjintézeti alapunknak 500 frtot hagyományozott, — és néh. dr. Hunfalvy János, volt tud. egyetemi rektor urat, ki mint Esperességünknek tevékeny és buzgó iskola-bizottsági tagja, főkép magasabb osztályainkat gyakran meglátogatva, szakértő tanácsa és utbaigazítása által soha sem tévesztette jótékony hatását. Áldás emlékükre!

2. Az imént említett nagylelkű hagyományon kívül köszönettel soroljuk itt fel még a következő adományokat, melyekben iskolánk a lefolyt évben részesült! Fővárosunk tekint. törvényhatósága ez évben is megszavazott 3000 frtot iskolai célokr; — néhai özv. Kund Vilmosné szül. Gabler Borbála asszony az iskolai alap javára 200 frtnyi hagyományt tett; — Jármay Gyula úr az iskolákban szükségelt téntát ajándékozta; — Thallmayer Lajos úr ismételten chemiai szereket és anyagokat adott; — Kéler Napoleon presbyter úr az első fuosztályban a por megszüntetése céljából kísérletképen a régi padlót saját költségén amerikai parkettekkel elláttatta; — Lauffer Vilmos könyvkereskedő úr a nála 2-ik kiadásban megjelent „egyházi énekek“ czimű iskolai kézikönyvért azonkívül, hogy a szerződésileg megkötött 30 frtot a nyugdíjintézetünk alapjára befizette, 10 ingyenpéldányt adott; — hasonlóan Kókay Lajos, Singer és Wolfner és Dobrowszky és társa könyvkereskedő urak szegény gyermekeink számára 50-nél több, nálunk használt új tankönyvet bocsátottak rendelkezésünkre; — ilyen tankönyvek beszerzésére kaptunk azonkívül dr. Vetsey István urtól 2 frtot, és dr. Guóth Sándortól hasonló célokra 10 frtot; — a polg. iskolai tanítók által f. évi ápril hó 13-án az ifjusági könyvtár javára rendezett ének- és zeneestély alkalmával, mely 237 frtnyi tiszta jövedelmet eredményezett, a jótékony cél iránt való tekintetből felülfizettek: Dr. Rexa Pál ur 3 frt. Busbach Péter felügyelő ur, Farkas Elza, Katzan Ida, Kohn Aranka 50—50 krt, Bendl Henrik ur 10 krt, összesen: 5 frt 10 krt; ugyanezen alkalommal Stephani Lajos légszeszgyár igazgató ur utján a légszesztársulat ingyen világított meg a termet, Gregersen Guldbrand ur a pódiumot ingyen állíttatta fel, és Strobel A. ur szivességből engedte át a zongorát; — továbbá adott Rauscher János Emil ur több ízben sajátkezüleg lött szép emlések és madárpéldányokat, melyeket iskolai muzeumunk számára kitömettünk; — Fritz Pál bányaigazgató ur szép sókristályokat, Záborszky Ilona skorpiókat; — Goldberger Margit 4 dobozban lepkegyűjteményt; — Kurz Irma és Hertzka Irén háztartástanítási célokra vászon- és kelmemintákat; — Leyrer Emil és Schelken József urak szíves közvetítései folytán

két jótékony társaságtól 4 tanítványunk a tél beálltával teljesen felruháztatott: — szintugy gondoskodott a „Tabitha“ jótékony nőegylet az idén is didergő tanítványainkról, kiket azáltal boldogított, hogy közel 80 forintnyi értékű meleg ruhával látta el; — a szűnidei gyermektelep iskolákból 3 beteges fiút és 3 leányt részesítettett áldásos működésében; — a német gyülekezetünk kezelésére bizott „Kullnitz“ alapítvány kamataiból, nemkülönbben Büchler Sándorné asszony, Rosenfeld Ida, Bock Irén, Györfi Mariska, Mintz Mira, Lotter Karolin és Ernesztin, Dosa Bognár Margit, Hertzka Adél, Pflammer Vilma s többeknek sziveségéből azon kellemes helyzetbe jutottunk, hogy tankönyv dolgábau még a jövő évben is elláthatjuk az azokban hiányt szenvedő szegényebb növendékeinket. Fogadják mindezen jótevők szinte köszönetünket, mely azon jutalomhoz kíván csatlakozni, melyet a jótékonyság már magában nyújt a léleknek!

Első sorban illeti azonban hálás köszönetünk a Nagytiszt. Egyházválasztmányt, kinek iskoláink fejlesztése ez idén is kiváló gondját képezte, és a ki nemes áldozatkészségében — nem tekintve a szükséges felszereléseket és átalakításokat — nemcsak hogy a testületünk számára szaklapok és folyóiratok előfizetésére 75 frt 80 krt készséggel megszavazott, hanem tanszerek szaporítására ez évben is 300 frtot bocsátott rendelkezésünkre, mely összegből egyrészt tudományos segédkönyveket szereztünk be tanítói könyvtárunk számára, másrészt természetrajzi, természettani vagy vegytani gyűjteményünket szaporíthattuk, nevezetesen:

ujabban 26 Leutemann-féle állatkép, 2 szétszedhető növényminta papirmachéból, és a következő kitömött állatok: Emlősök: *Erinaceus europaeus* — sün, *Sciurus vulgaris* — mókus, *Mus rattus* — patkány, *Spermophilus citillus* — köz. ürge, *Lutra vulgaris* — köz. vidra, *Lepus cuniculus* — tengeri nyúl. Madarak: *Buteo lagopus*. *Corvus cornix* — szürke-varju, *Corvus corone* — fekete-varju, *Corvus pica* — szarka, *Fringilla chloris* — zöldike, *Fringilla domestica* — háziveréb, *Falco tinnunculus* — köz. vércse, *Fulica atra* — fekete szárcsa, *Canarus* — papagáj, *Sturnus vulgaris* — köz. seregély, *Strix flammea* — lángbagoly, *Furdus merula* — fekete rigó. Hüllők: *Lacerta* — gyík, *Alligator*, *Emys europaea* — édes vizi teknős. Kéltűiek: *Rana temporaria* — gyepi béka. *Bufo cinereus* — varangybéka. Halak: *Accipenser ruthenus* — kecsege. Csontváz: *Vespertilio murinus* — köz. denevér. Rákok: *Astacus fluviatilis* — foly. rák.

Végre a következő természettud. szerek: 1 egyköpüs légszivattyú, 1 pr. magdeburgi félgömb, 1 készülék hólyagrepesztéshez, 1 üvegbúra, 1 üveggolyó csengővel, 1 esőcső, 1 összekötőcsap, 1 Bunsen-féle állvány. 1 asztalka emelésre és süllyesztésre, 6 elemes chromtelep, 10 l. folyadék üveggel, 50 különféle vegytani szer és 30 db kisebb eszköz és segédszer. —

3. Iskoláink beléletéről is tehetünk örvendetes jelentést, a mennyiben a folyó tanév kezdetével polgárlányiskolánk IV. osztálya is megnyílt, és ezáltal egy mélyen

érzett hiány lett pótolva. Ennek folytán a tanerők szaporítása vált szükségessé, melynek folytán testületünk személyzetében következő változások történtek: Mikolík J. Kálmán, ki tavaly még a 4. elemi leányosztály tanítója volt, mint a természeti szakokra képesített tanerő a polg. iskolába lépett át; helyét Küttel Kornélia kisasszony töltötte be, kinek helyére a 3-ik leányosztályba Szelenyi Gizella k. a. lépett és ennek helyére az I-ső leányosztályba Weber Margit kisasszony választatott meg tanítóul, egyelőre ideiglenes minőségben. Végül Maurer Rezső ur tornatanítói minőségében végleg megerősítettett.

E helyt megemlítjük még azt is, hogy V. Fintha Dénes pécsi rajztanár ur a nagym. m. k. kultuszminiszter urnak ajánlása folytán leányiskolánkban is bemutathatta a stygmographiai házilag kezelhető, olcsó és gyors nyomjelzési módozatát, nemkülönben az üvegre való edzőrajzolást is, mely instruktív előadásból leányaink közül is sokan nem megvetendő hasznót merítettek.

4. Az iskolai élet jelentékenyebb napjaira és eseményeire vonatkozólag meg kell említenünk, hogy a szokott módon történt beiratások után szept. 7-én Nt. Schranz János lelkész ur által végzett istentisztelettel kezdtük meg a tanítást, mely az év végéig rendesen folyt, kivéve a nagy udvarban levő leány osztályokat, melyekben a tanítás — a házban előfordult ragályos betegség miatt — 3 hétig szünetelni volt kénytelen.

5. Tanítványaink létszáma összesen 805. Ezek közül kimaradt az év folyama alatt 31, meghalt 2; testi gyengeségek tekintetbe vétele mellett orvosi bizonyítvány alapján magánvizsgára bocsáttatott 41, úgy hogy a nyilvános évi vizsgákon 731 tanítvány vett részt. A beiratott fiuk létszáma 288, a lányoké 517; az összes beírottak között 162 van olyan, kik nálunk az idén először vétettek föl; a többi 643 már tavaly is a mi növendékünk volt. Felsőfokú vizsga 16-tól követeltetett; végre a házi nevelésben részesültek közül a mai napig 81-en jelentkeztek magánvizsgára, kikkel együtt tanulóink összes létszáma 886-ot tenne.

6. Tandíj fejében az idén befolyt 16.803 frt 50 kr; tehát 1804 frt 50 krral több mint tavaly; a tandíjmentesek száma (123) 10-zel szaporodott. A kiadások, — tekintetbe véve a IV. polgári osztály felállítását — szaporodtak ugyan, 1350 frttal 34 krral; mindazáltal — nem számítva a tantermek házbér értékét, mely 5720 frttal vétetett számításba, — az egyháznak közös pénztárából nem csak hogy nem kellett a mi el. és polg. iskolánál hiánylatot pótolni, hanem iskolánk számadása még 346 frt 39 krnyi felesleget is mutatott ki, mely mindenestre öröndetes jelenség.

7. Növendékeink erkölcsi szellemét illetőleg megnyugvással állíthatjuk, hogy az a magaviselet, szorgalom és a tanulásban tett előmenetelre nézve általában kielégítő volt, a mely állításunkat azon tény is bizonyítja, hogy megvizsgált 772 rendes tanítványaink közül 717 haladó, és csak 55 utasított pótvizsgálatra vagy osztály ismétlésre, mely az összes létszámnak csak 7-1 százalékát teszi, mi bizonyosan megnyugtató eredmény.

8. Az egészségi állapotok azonban a lefolyt évben sem voltak teljesen kielégítők, a mennyiben a betegség okozta mulasztások

száma igen nagy volt és egyeseknél a 100 félnapot is meghaladta. A tiszti főorvostól 54 esetben szállítottunk fel a rágolyosan megbetegedettek és azok testvéreinek több heti távoltartására.

Iskolánk lefolyt évi történetének ezen rövid ecsetelése és megfigyelése fényes tanubizonysága annak, hogy az Egek Ura mindedig segítséggel volt nekünk. Áldott legyen az Urnak neve! Az ő áldása lengjen iskoláink pártfogói felett! Az Ur Isten áldó keze vezéreljen ezentul is, hogy tanintézeteink, feladatuknak mindenkor és minden irányban teljesen megfelelő, az Ő szent nevének örök dicsőségére szolgáljanak!

F. A.

C) Iskoláink tanítói-testülete.

A tanító neve	tanít	tantárgy, osztály	heten- kinti órasz.	Jegyzet
Alex. Albert r. tanító	1872 óta	A II. fosztály tanítója	20	A tan. könyv- tár kezelője
Dittmann Antal s. tanító	1850 óta	tanítja a rajzt. a IV. fi- osztály s a polg. leány- osztályokban	12	és test. jegyző Ny. főv. közs. rajztanár
Falvay Antal r. tanító	1860 óta	tanít a polg. leányosztá- lyokban	19	e. i. igazgató s az esp. tanítói kör elnöke
Özv. Gerzso Károlyné s. tanítónő	1885 óta	Kézimunka-tanítónő az I. II. osztályban	12	—
Özv. Grissza Kálmáné s. tanítónő	1878 óta	tanítja a kézimunkát, a polg. leányosztályokban	19	—
Kardeván Vilmos r. tanító	1867 óta	tanít a polg. leányosztá- lyokban	19	—
Kurz Sámuel r. tanító	1863 óta	A III. fosztály tanítója	19	Az esp. isk. biz. tagja
Küttel Kornélia r. tanítónő	1876 óta	A IV. leányosztály taní- tónője	20	—
Luttenberger Ágost r. tanító	1866 óta	Az I. foszt. tanítója	20	Az Eötvös- alap titkára az esp. isk. bi- zotts. jegyz.
Lux Ede r. tanító	1866 óta	A IV. fosztály tanítója	19	Az esp. isk. biz. tagja
Maurer Rezső s. tanító	1886 óta	tanítja a tornázást	16	—
Mikolik J. Kálmán r. tanító	1875 óta	tanít a polg. leányosz- tályokban	19	Az esp. isk. biz. tagja
Rajnai Klára s. tanítónő	1885 óta	A külv. iskola kézimun- kák-tanítónője	12	—
Schulek Vilma s. tanítónő	1877 óta	tanítja a kézimunkát a III. s IV. osztályban	12	—
Schmid Tivadar s. tanító	1870 óta	tanítja az éneket a III. és IV. foszt. és a polgári leányosztályokban	6	Gyülekezeti organista
Scholtz Lajos r. tanító	1874 óta	tanít a polg. leányosztá- lyokban	18	—
Szelényi Gizella s. tanítónő	1887 óta	A III. leányoszt. tanító- nője	20	—
Tomassek Ilona r. tanítónő	1875 óta	A II. leányoszt. tanítónője	20	—
Weber Margit s. tanítónő	1888 óta	Az I. leányoszt. tanítónője	20	—
Záboj Alajos r. tanító	1852 óta	A külvárosi vegyesnemű I. és II. egyesített osz- tályok tanítója	20	—

Jegyzet. A francia nyelvet **Erard Julia** asszony tanította. **Hitoktatók:**
Tisz. Lelök Lénárd, s' Kirner Károly róm. kath. belv. kápl. s hitelemző urak:
Kornfeld Gyula, Obláth M. az izr. hitközség hitoktatói.

D) A bevégzett tananyag.

a) A népiskolában.

I. F I O S Z T Á L Y.

Osztálytanító: L u t t e n b e r g e r Á g o s t.

1. Vallástan.

12 bibliai történet az ó és 12 történet az új szövetségből. Egyházi énekek és imák.

2. Nyelvtan.

Magyar és német írás és olvasás s a nyelvtan alapfogalmainak idevonatkozó része, szorosabb meghatározás nélkül.

Egyszerű nyelvtani gyakorlatok megfejtése szóval, a palatáblán és írófüzetben.

3. Számtan.

A négy alpművelet szóval és jegyekkel az 1—50-ig terjedő számkörben.

4. Szemléltető oktatás.

Az iskola, a szülői ház, házi állatok; a kert, az utcza, a helység, kézmivesek, kereskedők; a mező, rét, erdő; néhány mezei és erdei állat és növény; a hegy, a víz; időváltozások.

Elbeszélések a gyermeki életből; állatmesék. Gyermekdalok és költemények.

II. F I O S Z T Á L Y.

Osztálytanító: A l e x. A l b e r t.

1. Vallástan.

A tanterv által előírt bibliai történetek, imák és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

A helyes olvasás gyakorlása. A tömondat s ennek különféle alakjai; a főnév, tulajdonnév, ige, személyes-névmás, melléknév és számnév. Rövid nyelvtani feladványok. Költemények emlékelése.

3. Német nyelv.

A magyar nyelvtanítás anyagának megfelelőleg gyakoroltatott a gépies s helyes olvasás és írás, és megismertettek az egyszerű mondat és az abban előforduló beszédrészek. Fordítási és szavalási gyakorlatok.

4. Számítan.

A négy alapművelet az 1—500-ig terjedő számkörben elvont és megnevezett számokkal. A mértékek megismertetése.

5. Szemléltető oktatás.

A háziállatok és néhány a kertben, mezőn, erdőben vagy vízben élő állat; a legfontosabb növények és ásványok. Némely földrajzi fogalmak; a határ és az abban látható főbb tárgyak. Budapest tiz kerülete és főváros környéke.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének.

9. Torna.

Rend- és szabadgyakorlatok. Ugrás, lábtó, mászás, lebegőfa.

III. F I O S Z T Á L Y.

Osztálytanító: K u r z S á m u e l.

1. Vallástan.

A bibliai történetek összefüggésökben. Jézus és az apostolok élete és főbb tanai; az Ur imája; sz. írásbeli mondatok és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Az értelmes és helyes hangsúlyozással való olvasás. Az egyszerű és bővített mondatban előforduló beszédrészek; a név- és igeragozás elemei, ugymint a helyesírás főbb szabályai. Alkalmas versek és velősebb mondatok betanulása. Fordítási gyakorlatok.

3. Számítan.

Az 1-től - 10,000-ig terjedő számkörben a négy alapművelet alkalmazott példákban. A különféle mértékek ismertetése.

4. Földrajz és hazai történelmi képek.

A főváros s ennek környéke, Pest Pilis-Solt-Kiskún vármegye és hazánk egyes vidékeinek megismertetése kapcsában egyes történelmi képek.

5. Természetrájz.

A gerinczes állatok; a növényországból a legszükségesebb tudnivalók s egynehány ásvány.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének. — 9. Torna.

IV. O S Z T Á L Y.

Osztálytanító: L u x E d e.

1. Vallástan.

Az Isten, önmagunk és embertársaink iránt való kötelességek ismertetése, a 10 parancsolat és a hegyi beszéd tárgyalása által; az apostoli hitvallás ágazatainak ismertetése és megmagyarázása a bibliai történetek alapján; szentírásbeli helyek és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Az értelmes és szép olvasás. A tö, csonka, bővített, összevont és összetett, főleg az egymásmellé sorolt mondatok megkülönböztetése; a ragok és képzők ismertetése; a mondattanhoz kapcsolt írásbeli gyakorlatok.

3. Számítan.

A négy alapművelet begyakorlása nagyobb és különnevű számokkal; ezeknek egyneműekké való változtatása és a közönséges életben előforduló törtszámok.

4. Földrajz.

Magyarország megyénkint, a magyar államot környező államterületek, nevezetesen az Osztrák állam és Európa államainak általános ismertetése.

5. Történet.

A történeti képek bővítése és az időszakok szerint való rendezése által nemzetünk fontosabb történeti mozzanatainak ismertetése.

6. Természetisme.

A gerincztelen állatok; a leginkább használt növények és ásványok ismertetése.

7. Rajz.

Különféle állású vonalak, szögek s ábrák hálózat nélküli rajzoltatása.

8. Szépirás. — 9. Ének. — 10. Torna.

A megelőző osztályok anyaga; lengőkötél, támfa gyűrűhinta.

JEGYZET. Az I—IV. leányosztályok tananyaga — csekélyebb változásokat kivéve — az elemi fiúosztályokban közlött tananyaggal azonos.

**b) Az Erzsébetkülvárosi I. és II. osztályu vegyesnemű
népiskolában.**

Osztálytanító: Z á b o y A l a j o s.

1. Vallástan.

18 ó és 18 új szövetségbeli történet; néhány egyszerű bibl.
mondat; alkalmas imák és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Magyar és német olvasás és írás; az egyszerű állító, tagadó,
kérdő és parancsoló mondat; a tárgyat, személyt, tulajdonságot és
cselekvést jelentő szavak; egy-két s több tagu szók; nagy betű-
vel kezdődő szavak és egyszerű mondatok írása.

3. Szemléltető oktatás.

Az iskola, a szülői ház, a város, a kert, a mező, a rét, az
erdő s a határ.

4. Számtan.

Az 1-től—300-ig terjedő számkörben a négy alapszámvetés, fő-
kép fejbeli számvetés útján és az életben gyakorta előforduló
példákban.

5. Rajz. 6. Szépirás. 7. Ének.

c) Kézimunkák

tanítottak a belvárosi leányosztályokban: Schulek Vilma
és özv. Gerzsó Károlyné által;
a külvárosi iskolában: Rajnay Klára által.

I-ső osztály: Egyszerű kis szalagok kötése; harisnyakötés.

II-dik osztály: Horgolás és betűjegyzés elemei.

III-dik osztály: Horgolás, szoros-mintaszalag kötése, betű-
jegyzés.

IV-ik osztály: Lyukacsocs mintaszalag kötése, színes pamut-
tallal való himzés.

Ezekon kívül kivételesen és csak a t. szülők kívánságára, a
gyermek-ek tehetsége és kiképzett ügyességéhez mért fényűzési mun-
kák is készítették egyes családi ünnepélyek alkalmára.

d) A polgári leányiskolában.

I. O S Z T Á L Y.

Osztályfőnök: Mikolík Kálmán.

1. Vallástan.

A keresztyénség története a 30 éves háborúig; különösen a hitjavítás hazánkban. Egyházi énekek. (Tanította: Falvay A. hetenkinti 2 órában.)

2. Magyar nyelv.

Elbeszélő prózai és költői, főkép a hazai történetre vonatkozó olvasmányok tárgyi és nyelvi magyarázata. Mondatok alapján a mondatrészek és beszédrészek meghatározása s az alaktan kifejtése. Teljes név- és igeragozás. Könnyebb elbeszélések, leírások stb. szerkesztése. (Tanította: Mikolík K. hetenkinti 3 órában.)

3. Német nyelv.

Mondattani alapon a mondat és beszédrészek tüzet sebb ismertetése; névszók ejtegetése és igék hajlítása. Könnyebb elbeszélések, mesék stb. fogalmazása. (Tanította: Mikolík K. hetenkinti 3 órában.)

4. Számtan.

A négy alapművelet elvont és különnevű számokkal, közönséges és tizedes törtekkel. (Tanította: Scholtz L. hetenkinti 3 órában.)

5. Földrajz.

A Magyar-Ausztria monarchia természeti és politikai földrajza részlet sen. (Tanította: Kardeván V. hetenkinti 2 órában.)

6. Természettudomány.

A gerincesek jellemzőbb alakjainak részletes leírása és osztályozása. Több virágos növény leírása, tekintettel főbb alaktani jellegökre s ipari fontosságukra. (Tanította: Mikolík K. hetenkinti 2 órában.)

7. Természettudomány.

A testek általános tulajdonságai. Az anyag halmazállapota. A folyós és légnemű testek tulajdonságai. (Tanította: Scholtz L. hetenkinti 2 órában.)

8. Szépirás.

A magyar és német folyóírás. (Tanította: Mikolik K. hetenkint 1 órában.)

9. Rajz.

Egyes vonalú síkdiszitmények rajza; ismert és tanult alakok kombinálása. (Tanította: Dittmann A. het. 2 órában.)

10. Ének.

A zenei alapismeretek. Egyszólamú dalok és egyházi énekek. (Tanította: Schmid T. het. 1 órában.)

11. Kézi munka.

Egy harisnya kötése, párját otthon kötik. Mintaszalag hálózása. Színes himzés különböző öltésekkel. (Tanította: özv. Grissza Kálmánné assz. het. 3 órában.)

12. Torna.

Az elemi osztályaink tananyagának bővítése, összekötve gyakorlatokkal a vízszintes és rézsutos lábtón, lebegőfán, lengőkötélen, támfán és gyűrűhintán. (Tanította: Maurer R. het. 2 órában.)

13. Francia nyelv.

Ezen tantárgy rendkívüli lévén, az erre jelentkező tanulók 2 csoportra osztva, csoportonként heti 5 órán tanítottak az alaktan elemeiben, gyakoroltattak a helyesírásban, fordításokban és szaválásban. (Erard Julia assz. által)

II. O S Z T Á L Y.

Osztályfőnök: Scholtz Lajos.

1. Vallás tan.

A vallás fogalma. A Biblia. Hit és erkölcs tan. Perikopák. Egyházi énekek. (Het. 2 óra. Falvay.)

2. Magyar nyelv.

A magyar nyelv mondat- és alaktana, folytonos elemzéssel, kiváló figyelemmel a helyesírásra és az írásjelek használatára Mondatrövidítés. A körmondat. Prózai és verses olvasmányok Irálygyakorlatok és szavatok. (Het. 3 óra. Falvay.)

3. Német nyelv.

Az alaktalan ismétlése mellett a mellé- és alárendelt mondatok és a körmondat. Prózai és költői szemelvények. Írásbeli dolgozatok. (Het. 3 óra. Kardeván.)

4. Számtan.

Számolási előnyök. Az olasz gyakorlat. Egyszerű és összetett hármasszabály. Aránylatok. (Tanította: Scholtz L. hetenkint 2 órában.)

5. Mértan.

A háromszögek egybevágósága és hasonlatossága; a négyszög, a körbe írt szabályos sokszögek. Az alakok szerkesztése adott alkatrészekből. (Het. 1 óra. Mikolík.)

6. Földrajz.

A föld általános leírása. Európa jellemzőbb természeti jelenségeivel. A tanult országok vázlatainak készítése. (Het. 2 óra. Kardeván.)

7. Történelem.

Az ó-kori népek történelme röviden; a görögök és romaiaké részletesebben. A népvándorlás. (Het. 2 óra. Mikolík.)

8. Természetrajz

Az állattan gerincztelen osztályai rendszeresen. Az egyszikű és kétszikű növények egyes fontosabb családjai. (Het. 2 óra. Mikolík.)

9. Rajz.

Vegyes és görbe vonalú síkdiszitmények rajzolása; (Het. 2 óra. Dittmann.)

10. Ének.

Zenei alapismeretek; egyházi énekek; egy és kétszólamú dalok. (Het. 1 óra. Schmid.)

11. Kézi munka.

Hurkolás. Varrás elemei. (Hetenként 3 órában; özv. Grissza Kálmánné.)

12. Szépirás.

(Mint az első polg. osztályban.)

13. Torna.

(Mint az első polg. osztályban.)

14. Francia nyelv.

(Mint az első polg. osztályban.)

III. O S Z T Á L Y.

Osztályfőnök: Kardeván Vilmos.

1. Vallástan.

A biblia fontossága. A szentírás, különösen az ó szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése. Perikopák. Egyházi énekek. (Hetenként 2 óra. Falvay.)

2. Magyar nyelv.

Alkalmas költői és prózai olvasmányok alapján az egyszerű és szép irányú kellékei. Hangsúlyos és időmértékes verselés a tárgyalt költemények alapján. Közéleti fogalmazványok és egyéb írásbeli dolgozatok. Arany János „Toldi“-ja nyelv- és tárgymagyarázattal. Szavalatok. (Hetenként 3 óra. Falvay.)

3. Német nyelv.

Német verstan, jelesen: a szótagok mértéke, a verslábak és verssorok, a rim fajai és nemei, a versszakok. A költői műfajok. Két hetenkint írásbeli dolgozat, részint szabadon részint az olvasmányokból merítve. (Heti 3 órán. Kardeván.)

4. Számtan.

A százalékszámítás, száztól, százban s százra alkalmazva a rabatt, a nyereség és veszteség, alkusz, agio, kölcsöntörlesztés és évjáradékok kiszámítására. A lánczszabály. A hazai és a legfontosabb külföldi pénznemek ismertetése és átszámítása. (Heti 2 óra. Scholtz.)

5. Mértan.

A sík idomok területeinek s a legegyszerűbb mértani testek térfogatának kiszámítása. (Heti 1 órán. Mikolik.)

6. Földrajz.

Amerika, Ázsia, Afrika és Ausztrália természeti és politikai leírása. A legnevezetesebb fölfedezési utak és utazók. (Heti 2 órán. Kardeván.)

7. Történelem.

A középkor és újkor történelmének nevezetesebb eseményei időrendben tárgyalva, különösen felölelve a művelődési fejlődéseket. (Heti 2 órán. Kardeván.)

8. Vegytan.

Vegytani alapismeretek, különös gond fordítva a háztartás körébe vágó részletekre. Ezzel kapcsolatban a nevezetesebb ásványok és kőzetek ismertetése. (Heti 3 órán. Scholtz.)

9. Rajz.

Sík diszitményeknek rajzolása és festése. (Heti 2 órán Dittmann.)

10. Szépirás.

A magyar és német folyóírás gyakorlásán kívül a rondé-írással diszbetük. (Heti 1 órán. Mikolik.)

11. Ének.

Az énekléshez szükséges zeneelmélet. A hangközök és kemény hangnemek ismertetése és gyakorlása. Egyházi énekek és kétszólamu dalok magy. és ném. szöveggel. (Heti 1 órán. Schmid.)

12. Kézimunka.

Hurkolás. Betű-szines és fehér himzés és ezek gyakorlati felhasználása. (Heti 3 órán; özv. Grisszáné.)

13. Testgyakorlás.

(Fakultative. Heti 1 órán. Maurer.)

14. Franczia nyelv.

(Mint a többi polg. osztályokban.)

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Falvay Antal.

1. Vallás tan.

Biblia ismeret; különösen az új szövetség egyes könyveinek olvasása és íróinak története; részletesen az evangéliumok; az ágost. hitvallás; a választanak. (Hetenkint 2 óra. Falvay.)

2. Magyar irodalom.

A költői műfajok olvasmányok alapján; az irodalomtörténet vázlata; részletesebben: Zrínyi, Csokonay, Kisfaludy Sándor és Károly, Kazinczy, Berzsenyi, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Tompa. Szavalatok; aesthetikai elemzések és iskolai dolgozatok. leginkább az olvasmányokból merítve, a főalakok jellemrajzát adva. (Hetenkint 4 óra. Falvay.)

3. Német irodalom.

A német irodalom-történetének rövid vázlata. A classicus iskola kiváló tagjai: Klopstock, Lessing, Herder, Wieland, Goethe, Schiller életrajzai és remek műveinek megismertetése; szavalatok; két hetenkint egy írásbeli szabad dolgozat. (Hetenkint 3 óra. Kardeván.)

4. Történelem.

Újkori történelem, különös tekintettel az újabb népek történelmi fejlődésére, társadalmi s műveltségi életére. (Hetenkint 2 óra. Kardeván.)

5. Földrajz.

A föld alakja, forgása és keringése; a földövek; a hold keringése és fényváltozásai; a nap és hold fogyatkozás; naprendszer; az égboltozat. (Hetenkint 1 óra. Kardeván.)

6. Alkotmánytan.

A magyar alkotmány fejlődése és legfontosabb intézményei tekintettel a növendékek nemzeti érületének és jellemének fejlesztésére. (Hetenkint 1 óra. Mikolik.)

7. Könyvviteltan.

A háztartás könyvvezetésének fogalma és beosztása. Leltár és vagyonmérlegnapló. Pénztárjegyzék. Főkönyv. Segédkönyvek. (Hetenkint 1 óra. Mikolik.)

8. Számtan.

Egyszerű és összetett részarányos osztás; határidő számítás; keverék számítás; arany és ezüst-ötvényekre, vertpénzre és államértékpapírokra vonatkozó számítások. (Hetenkint 2 óra. Scholtz.)

9. Vegytan.

Az átmeneti tanterv folytán e tantárgy anyaga ezen osztályban azonos volt a III. osztályban tárgyalt anyaggal. (Hetenkint 2 óra. Scholtz.)

10. Gazdaságtan.

A nő szerepe és hivatása a házigazdaság vezetésében; a takarékoság fontossága; költségvetés; a lakás; a háztartásban szükséges foglalkozások; az élelmi szerek; a háztűzhely szentsége. (Hetenkint 1 óra. Falvay.)

11. Ének.

Egy és két szólamu egyházi és világi dalok; gyakorlatok a hangközők eltalálásában; hangnemek, üteny, rythmus és tempo. (Hetenkint 1 óra. Schmid.)

12. Rajz.

A színharmonia ismertetése és a sík-ékitmények rajzolása s festése; az árnyékolás gyakorlati magyarázata. (Hetenkint 2 óra. Dittmann.)

13. Női kézimunkák.

A fehérneműek szabása és varrása. (Hetenkint 3 óra. Grissza.)

14. Testgyakorlás.

A III. osztály anyaga nagyobb kiterjedésben és nehezebb összeköttetésben. (Hetenkint 1 óra, facultative Maurer.)

E) Óra-beosztás.

Tantárgy	Belvárosi												külvárosi vegyesenemű iskola
	el. fiu-iskola				elemi				polgári*				
					leány-iskola								
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	
Vallástan. . .	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Magyar olvasás, írás nyelvtan	4	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	4	4
Német olvasás, írás nyelvtan	4	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	4
Számítan. . .	4	4	3	3	4	4	3	3	3	2	2	2	4
Mértan. . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Könyvvitel . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Földrajz . .	—	—	3	2	—	—	2	2	2	2	2	1	—
Történet . .	—	—		2	—	—		1	—	2	2	2	—
Természetrajz	—	—	2	2	—	—	2	2	2	2	—	—	—
Vegytan és ásványtan .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Gazdaságtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Beszéd- és érte- lem gyakorlatok	4	4	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	4
Írás . . .	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	—	2
Rajz . . .		1	1	4		1	1	1	2	2	2	2	
Ének . . .		1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	
Testgyakorlás	—	2	2	2	—	—	2	2	2	2	1	1	—
Kézi munkák	—	—	—	—	6	6	5	5	3	3	3	3	6
Franczia nyelv (mint rendki- vüli tantárgy)	—	—	—	—	—	—	—	—	(2)	(2)	(2)	—	—
Heti összeg:	20	22	22	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26

*) Tekintettel az átmeneti tantervre, melyhez alkalmazkodnunk kellett, miután a IV. polg. osztály csak e tanév elején nyitott meg.

F) Tankönyveink.

Használt tankönyvek.	Fiu- osztály- ban	Leány- osztály- ban
1. Német K. a keresztyén vallás elemi tankönyve	III.	III.
2. Evang. kereszt. vallás tan Sztéhlo Endrétől	—	II. polg.
3. Győry V. Luther kis kátéja	IV.	IV. I. polg.
4. Székács Káté	—	IV. polg.
5. Pálffy kis egyháztörténete v. Korcsek kleine Reformationsgeschichte	—	I. polg.
6. Batizfalvy Biblia ismertetés	—	III. IV. polg.
7. Egyházi énekek ev. iskolák számára	III. IV.	III. IV. I. II. p.
8. Schmid énekes könyv	III. IV.	I. II. III. IV. p.
9. Uj testamentom v. egész Biblia	IV.	IV. I. II. III. IV.
10. ABC- és olvasókönyv Péterfy S. és társaitól	I.	I.
11. Haester Fibel	I.	I.
12. Falvay és társai magy.-ném olvasókönyve	II.	II.
13. Komáromy, Lakits s. t. olvasókönyvei	III. IV.	III. IV.
14. Gyulai magyar olvasó könyv	—	I. II. polg.
15. Lehr Arany Toldija	—	III. polg.
16. Jausz Lesebuch I. II.	III. IV.	III. IV.
17. Heinrich Károly német olvasókönyv I. II.	—	I. II. polg.
18. Bárány, Nyelvkönyv I. II.	III. IV.	III. IV.
19. Torkos L. magyar nyelvtan	—	I. II. polg.
20. Novák irálytan s olvasókönyv	—	III. polg.
21. Novák S. magy. nemz. irod. ismertetése	—	IV. polg.
22. Jughanns Striker Sprachschule I—III.	II—IV.	II—IV.
23. Bohm-Steinert kl. deutsche Sprachlehre	—	I. II. polg.
24. Dr. W. Jütting praktische Poetik	—	III. polg.
25. Netoliczky Geschichte d. deutsch. Literatur	—	IV. polg.
26. Lutzenberger számtani példatár	I.	I.
27. Füredi számtani példatár II. III.	II. III.	II. III.
28. Emericz számtani példatár IV.	IV.	IV.
29. Vajdafi Számtan I. II. III. IV.	—	I. II. III. IV. p.
30. Mikolík földrajza	III.	III.
31. Gáspár földrajza	IV.	IV.
32. Dr. Hunfalvy J és Schneider földrajza	—	I. II. III.
33. Kurz S. Budapest s környéknek helyrajza	III.	III.
34. Méhner-féle iskolai atlasz	IV.	IV.
35. Németh Magyarország hegy és vizrajzi térképe	—	I. polg.
36. Kozma Földrajzi Atlasz	—	I II III. polg.
37. Ballagi K. és Nagy L. Magyarok története	IV.	IV.
38. Kerégyártó N. világtörténete	—	II. III. IV. pol.
39. Emericz-Somogyi természetrajza	IV.	IV.
40. Schubert-Dékán természetana	—	I. polg.
41. Ekkert természettan és csill. földrajz	—	IV. polg.
42. Fillinger állattan I. II.	—	I. II. polg.
43. Szecskaý növénytan I. II.	—	I. II. polg.
44. Rybár vegytan és ásványtan	—	III. IV. polg.
45. Zalai családi háztart. könyvvezetése	—	IV. polg.
46. Sebestyénne Stetina J. gazdaságtan	—	IV. polg.

G) Az iskola taneszközei, évi jövedelme és kiadásai.

Az iskola neve	Tanítási nyelv	Épü- lete		Épületé- ben van		T a n e s z k ö z e i										Évi bevétel		Évi kiadása *					Jegyzet														
		tulajdon	bérlet	tanterem	tanítólak	tornaterem, iroda v. mellékhelyiség	fekete író-tábla	hányféle fali olvasó- tábla gyűjtemény	fali térkép	földgömb	Termé- szetrajzi eszközök		Természet- tani vagy vegytani eszközök		K ö n y v t á r ')	Tőkepénz kamatjából	tandíjból	fővárosi segélyből	egy házi áldozatokb.	vegyesekből	Összesen	Fizetésekre		fűtésre, tisztoga- tásra, javításra	felszerelésre	nyomtatványokra, könyvek beszerzésére	egyebekre	összesen	tehát jövedelem felesleg								
											ábra gyűjtem.	term.	gyűjtem.	ábrák gyűjtem.																term.	testek gyűjtem.						
A budapesti ág.h. hitv. ev. gyülekezet (Deák-téri 4 osztály) fiu-iskolája.	Magyar és német	1	—	4	1	1	6	2	7	1	4	4	—	—	1 tanítói 195, 1 ifjusági 369 kötettel	3165	frt 01 kr.	16.803	" 50 "	—	88 "	20 "	59 "	33 "	771	" 76 "	867	" 28 "	324	" — "	418	" 83 "	22.999	" 20 "	346	" 39 "	*) Az egy háztól átengedett tan- termek házbérlete 5720 frttal és a hitoktatás bevétele 4390 frttal és kiadása 4507,52 frttal jelen szám- adásnál már nem vették tekintetbe.
A budapesti ág. hitv. ev. gyülekezet (Deák-téri 4 osztály) leány-iskolája.		1	—	4	—	1	6	—	7	1	4	4	—	—		3165	frt 01 kr.	16.803	" 50 "	—	88 "	20 "	59 "	33 "	771	" 76 "	867	" 28 "	324	" — "	418	" 83 "	22.999	" 20 "	346	" 39 "	
A bp. ev. gyülekezet 4 oszt. polg. leányiskolája.		1	—	4	1	1	5	2	10	2	1	1	2	4		3165	frt 01 kr.	16.803	" 50 "	—	88 "	20 "	59 "	33 "	771	" 76 "	867	" 28 "	324	" — "	418	" 83 "	22.999	" 20 "	346	" 39 "	
A budapesti ág. hitv. ev. gyűl. külvárosi 2 oszt. vegyesnemű népiskolája (Klauzál-útcza 21. szám.)		1	1	1	—	—	2	2	2	1	1	1	—	—		3165	frt 01 kr.	16.803	" 50 "	—	88 "	20 "	59 "	33 "	771	" 76 "	867	" 28 "	324	" — "	418	" 83 "	22.999	" 20 "	346	" 39 "	
		3	1	13	3	3	19	6	26	5	10	10	2	4	2																						

*) Az egyháztól átengedett tan-
termek házbérlete 5720 frttal és
a hitoktatás bevétele 4390 frttal és
kiadása 4507,52 frttal jelen szám-
adásnál már nem vették tekintetbe.

H) Tanulóink számának táblázatos kimutatása.

O s t á l y	A tanulók száma			Vallása					Anyanyelve			S z ü l e t é s i é v e										Szüleik polgári állása			Tandíj							
	beiratott	meghalt	Ezek közül	elmaradt	ág. hitv.	reform.	rom. kath.	görög-keleti	izraelita	magyar	német	tót	egyéb	1882	1881	1880	1879	1878	1877	1876	1875	1874	1873	1872	értelmiségi	kereskedő	iparos	földbirt. v. bérlő	szám. szolgálattevők, munkások	fizetők	tandíjmentesek	
Belvárosi I. Hú	50	—	2	26	5	3	—	—	16	40	10	—	—	48	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	25	8	—	2	48	2
" II.	56	1	3	25	3	6	—	—	22	44	12	—	—	1	41	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	18	20	12	2	4	51	5
" III.	72	—	—	42	3	4	—	—	23	63	9	—	—	—	3	46	20	2	—	—	—	—	—	—	—	22	28	17	2	3	66	6
" IV.	79	—	3	32	7	5	—	—	24	69	10	—	—	—	4	4	53	15	2	—	—	—	—	—	—	32	22	17	4	4	64	15
Külv. I. és II.	31	—	—	25	—	2	4	—	—	26	1	—	4	15	10	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	18	—	5	21	10
Összesen fiúk	288	1	8	160	18	20	5	85	240	42	—	4	64	56	65	77	18	6	2	—	—	—	—	—	92	98	72	8	18	250	38	
Belvárosi I. leány	58	—	3	29	2	3	—	—	24	44	14	—	—	40	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	22	24	9	2	1	53	5
" II.	65	—	4	26	—	4	—	—	35	55	10	—	—	—	40	19	6	—	—	—	—	—	—	—	—	17	36	7	1	4	60	5
" III.	60	—	1	28	1	6	—	—	25	50	8	2	—	—	—	36	15	8	1	—	—	—	—	—	—	14	23	13	5	5	45	15
" IV.	80	—	3	41	1	6	—	—	32	74	6	—	—	—	—	—	36	29	—	8	7	—	—	—	—	24	35	11	2	8	67	13
Külv. I. és II.	23	—	1	20	2	—	—	—	1	22	1	—	—	17	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	15	5	12	11	11
Belv. I. polg.	64	—	2	29	1	4	1	—	29	43	19	1	—	—	—	—	2	28	27	6	1	—	—	—	—	15	25	16	3	5	50	14
" II.	67	—	4	35	3	7	—	—	22	53	13	1	—	—	—	—	—	2	31	25	5	4	—	—	—	26	26	11	—	4	59	8
" III.	58	1	2	17	1	6	—	—	34	45	11	1	—	—	—	—	—	—	2	34	15	5	5	—	—	17	31	6	6	4	51	7
" IV.	42	—	3	20	—	2	—	—	19	38	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	13	19	7	—	17	15	—	2	2	35	7
Összesen leányok	517	1	23	245	12	38	1	221	424	86	5	2	57	59	59	60	67	69	74	34	28	9	1	154	216	94	15	38	432	85		
A tanulók főösszege	805	2	31	405	30	58	6	306	666	128	5	6	121	115	124	137	85	75	76	34	28	9	1	246	314	166	23	56	682	123		

J) K i m u t a t á s

a tanulás eredményéről a folyó tanév végén.

Osztály	a v i z s g á t t e t t										Fősszeg		
	rendes tanulók közül					magántanulók közül							
	kitűnő	jeles	jó	elégséges	elégtelen	összesen	kitűnő	jeles	jó	elégséges		elégtelen	összesen
I. elemi fiu . . .	19	14	12	1	2	48	10	4	1	1	—	16	64
II. elemi fiu . . .	15	12	11	10	4	52	9	6	1	1	—	17	69
III. elemi fiu . . .	20	24	20	6	2	72	5	3	—	1	—	9	81
IV. elemi fiu . . .	16	12	28	14	6	76	6	1	1	—	—	8	84
Külvárosi I. és II. fiu	2	8	12	8	1	31	—	—	—	—	—	—	—
összesen fiuk . . .	72	70	83	39	15	279	30	14	3	3	—	50	329
I. elemi leány . .	18	17	10	4	6	55	2	1	1	—	—	4	59
II. elemi leány . .	17	17	12	9	6	61	6	5	2	1	—	14	75
III. elemi leány . .	20	15	15	5	4	59	1	1	—	—	—	2	61
IV. elemi leány . .	28	20	19	5	5	77	5	3	—	—	—	8	85
Külvárosi I. és II. leány	3	7	6	4	2	22	—	—	—	—	—	—	22
összesen elemi népis- kolai leány . . .	86	76	62	27	23	274	14	10	3	1	—	28	302
I. polgári leány. .	12	20	17	3	10	62	—	—	1	—	—	1	63
II. polgári leány. .	20	27	9	4	3	63	—	—	—	—	—	—	63
III. polgári leány. .	18	19	13	2	3	55	—	—	—	1	—	1	56
IV. polgári leány. .	19	10	6	3	1	39	1	—	—	—	—	1	40
összesen polg. isk. leány	69	76	45	12	17	219	1	—	1	1	—	3	222
Főösszeg	227	222	190	78	55	772	45	24	7	5	—	81	853

K) A tanulók névsora. *)

I-ső fiú-osztály.

1. Bach Ernő, 1882. Bp. ev. ref.	26. Kubinyi György, 1882. Bohonitz. ágh.
2. Beck István, 1882. Bp. mőz.	27. Kullmann Sándor, 1882. Bp. ágh. tdm.
3. Berger Kornél, 1882. Bp. mőz.	28. Lamotte Ernő, 1882. Bp. ágh. kim.
4. Böhm Oszkár, 1882. Bp. mőz.	29. Lang Alajos, 1882. Bp. ágh.
5. Dévai Zoltán, 1882. Bp. mőz. kim.	30. Lauer Gyula, 1882. Bp. ágh.
6. Fabinyi Gyula, 1882. Bp. ágh.	31. Lindner Róland, 1882. Bp. ágh.
7. Fischer Ernő, 1882. Bp. mőz.	32. Löwenfeld Ervin, 1882. Bp. mőz.
8. Fritz Lipót, 1882. Bp. ágh.	33. Maléter Géza, 1882. Bp. ág.
9. Fröhlich Károly, 1882. Bp. mőz.	34. Mitterdorfer Aurél, 1882. Bp. r. k.
10. Gardó Sz. Miksa, 1882. Bp. mőz.	35. Neumann Aurél, 1882. Bp. mőz.
11. Gebauer Károly, 1882. Bp. ágh.	36. Pintér Imre, 1882. Bp. mőz.
12. Graf Gusztáv, 1882. Bp. ágh.	37. Polsch Sándor, 1882. Bp. ágh.
13. Haborák Géza, 1882. Bp. ágh.	38. Pósfay János, 1882. Bp. ev. ref.
14. Hammerschlag Guszt., 1882. Bp. mőz.	39. Potondy Lajos, 1882. Bp. ev. ref.
15. Haraszthy Kálmán, 1882. Bp. ev. ref.	40. Preisz Károly, 1882. Bp. ág.
16. Herrling Vilmos, 1882. Bp. ág.	41. Ranschburg Jenő, 1881. Bp. mőz.
17. Hinterleitner Frigyes, 1882. Bp. ágh.	42. Rauscher Aurél, 1882. Bp. r. k.
18. Horváth Mihály, 1882. Bp. ágh.	43. Rosenberg Árpád, 1882. Bp. mőz.
19. Jancovius Imre, 1882. Bp. ágh.	44. Schwob Károly, 1882. Bp. ágh.
20. Kaladey Arthur, 1882. Bp. mőz.	45. Stern Pál, 1882. Bp. mőz.
21. Kardeván Vilmos, 1882. Bp. ágh. tdm.	46. Veszprémi Kálmán, 1882. Bp. ev. ref.
22. Kéler Elemér, 1882. Bp. ágh.	47. Welsz Gusztáv, 1881. Bp. ág.
23. Keller Richárd, 1882. Bécs. ágh.	48. Záborszky Rezső, 1882. Bp. ág.
24. Klement Oszkár, 1881. Bp. r. k.	49. Zimmermann Béla, 1882. Bp. mőz.
25. Kroutil Oszkár, 1882. Bp. r. k.	50. Zsigmondy Kálmán, 1882. Bp. ág.

II-ik fiú-osztály.

1. Balogh Ödön, 1881. Bp. ágh.	29. Kotschy Erich, 1881. Bp. ágh.
2. Bayer László, 1880. Bp. ágh.	30. Krauth Nándor, 1881. Bp. mőz.
3. Bendel Gyula, 1881. M.-Sziget, ágh.	31. Krausz Sándor, 1881. Bp. mőz.
4. Benyó Sándor, 1881. Bp. ágh.	32. Latzko László, 1882. Bp. mőz.
5. Borsodi Ödön, 1881. Bp. mőz.	33. Lohr Ervin, 1880. Bp. r. k.
6. Braunstein Róbert, 1880. Bp. ágh.	34. Nagy János, 1880. Bp. ágh. tdm.
7. Broulik Károly, 1881. Lápese, r. k. kimaradt.	35. Ney Dezső, 1881. Bp. mőz.
8. Dell'Adami Tibor, 1881. Bp. r. k.	36. Nötel Pál, 1881. Bp. ágh.
9. Dulcz Géza, 1881. Bp. ágh.	37. Pósfay Sándor, 1881. Bp. ev. ref.
10. Faber Antal, 1880. Bp. ágh.	38. Preisz Dezső, 1881. Bp. mőz.
11. Fichtner Norbert, 1881. Bp. r. k.	39. Rákóczy József, 1879. Bp. r. k.
12. Fischer Ernő, 1881. Bp. mőz.	40. Renner Gyula, 1881. Bp. ágh.
13. Frankl Aladár, 1881. Bp. mőz.	41. Schein Ferencz, 1881. Bp. mőz.
14. Freund Emil, 1881. Bp. mőz.	42. Schlichter Miksa, 1881. Bp. mőz.
15. Friedl Frigyes, 1880. Bp. ágh.	43. Schmückert Károly, 1878. Bp. ágh. tdm.
16. Fried Sándor, 1881. Bp. mőz.	44. Schreyer Endre, 1881. Bp. mőz.
17. Glaser Pál, 1881. Bp. mőz.	45. Schulhof Arthur, 1881. Bp. mőz.
18. Grossmann Ede, 1881. Bp. ev. ref.	46. Schusztal Gyula, 1880. Bp. ágh. tdm.
19. Grünwald Géza, 1880. Bp. ágh. tdm.	47. Stern Jenő, 1881. Bp. mőz.
20. Gundel János, 1881. Bp. ágh.	48. Szántó Andor, 1881. Bp. mőz.
21. Herber József, 1881. Bp. ágh.	49. Tancsa Béla, 1881. Lugos, ágh. tdm.
22. Hirschler Elek, 1881. Bp. mőz.	50. Vallaszky Dezső, 1881. Bp. ágh. kim.
23. Hölle Theofil, 1881. Bp. ágh.	51. Widder Ferencz, 1881. Bp. mőz.
24. Irsai Ervin, 1881. Bp. mőz.	52. Wikus Károly, 1880. Bp. r. k.
25. Kágyi Aladár, 1880. Bp. ev. ref. kim.	53. Wunsch Ottó, 1881. München, ágh.
26. Kaladey Sándor, 1881. Bp. mőz.	54. Záborszky Gyula, 1879. Sopron ágh. †.
27. Kamermayer Aladár, 1881. Bp. ágh.	55. Záborszky Sándor, 1880. Bp. ágh.
28. Kanitz Emil, 1881. Bp. mőz.	56. Zsigmondy Zoltán, 1881. Bp. ágh.

*) Rövidítések: ágh. = ágh. hitv.; — h. h. (v. ref.) = helvét hitv.; r. k. = római katolikus; — g. k. = görög keleti; — m. = mózes vallású; tdm. = tandijmentes; mt. = magantanuló; — kl. = kilépett; † = meghalt.

III-ik fiú-osztály.

1. Bauer Aladár 1879. Bp. ágh.
2. Bayer Gyula 1879. Bp. ágh.
3. Bayerl Károly 1879. Bp. r. k.
4. Benkő Ödön 1879. Bp. ágh.
5. Berger Rezső, 1879. Bp. mőz.
6. Birman Gyula, 1879. Bp. ágh.
7. Burchard Andor, 1880. Bp. ágh.
8. Brandt Károly, 1880. Bp. ágh.
9. Conrad Ottó, 1880 Bp. ev. ref.
10. Csáky Károly, 1879. Bp. ágh.
11. Falvay Kálmán, 1880. Bp. ág. tdm.
12. Ferentzy József, 1880. Győr. ágh.
13. Fischer Ernő, 1880. Bp. mőz.
14. Fischer Ödön, 1879. Bp. ágh.
15. Frey Ernő, 1880. Bp. mőz.
16. Goldberg Adolf, 1876. Bp. ágh. tdm.
17. B. Goldberger Zsigm., 1880. Bp. mőz.
18. Goldmann Rezső, 1880. Bp. mőz.
19. Gömöry Lajos, 1879. Bp. ágh.
20. Gundel Antal, 1880. Bp. ágh.
21. Guttmann Dezső, 1880. Bp. mőz.
22. Havasi Dániel, 1880. Bp. mőz.
23. Hamel Izsó, 1880. Bp. mőz.
24. Hedrich Pál, 1880. Bp. ágh. elut.
25. Heller Gyula, 1881. Bp. mőz.
26. Herz Andor, 1880. Bp. mőz.
27. Höchel János, 1879. Bp. ágh.
28. Irgang Kálmán, 1880. Bp. ágh.
29. Joannovits Tibor, 1879. Bp. ev. ref.
30. John Gyula, 1881. Bp. mőz.
31. Kanitz Vilmos, 1880. Bp. mőz.
32. Kanitzer Ernő, 1880. Bp. mőz.
33. Királyfi Géza, 1880. Bp. mőz.
34. Kochlács Lajos, 1879. Bp. ágh.
35. Kokály György, 1879. Bp. ágh.
36. Konnerth János, 1879. Brassó, ágh. tdm.
37. Kullmann Vilm., 1880. Bp. ágh. tdm.
38. Knuth Frigyes, 1880. Bp. ágh.
39. Kroutil Béla, 1880. Bp. r. k.
40. Ledwinka Ferencz, 1880 Bp. r. k.
41. Légrády György, 1880. Bp. ágh.
42. Lichtenberger Béla, 1880. Bp. mőz.
43. Maléter Gyula, 1880. Bp. ágh.
44. Mangold Frigyes, 1880. Bp. mőz.
45. Mansfeld Ernő, 1880 Bp. ágh.
46. Masztis Sándor, 1880. Derekegyháza, ágh.
47. Masztisz Szilárd, 1879. Gyali p. ágh.
48. Mauthner Alfréd, 1879. Prága, r. k.
49. Mayerhöffer Jenő, 1880. Bp. ágh.
50. Polach József, 1878. Bp. ágh. tdm.
51. Polakovics Ödön, 1880. Bp. mőz.
52. Roth Emil, 1880. Bp. ágh.
53. Roszner Vilmos, 1880. Bp. ágh.
54. Schmabl Reinhold, 1880. Bp. ágh.
55. Schiertz Rezső, 1879. Bp. ágh. tdm.
56. Scholtz Pál, 1880. Bp. ágh.
57. Schubert Béla, 1880. Bp. ágh.
58. Schumacher Kurt, 1880. Berlin, ágh.
59. Schwarz Kornél, 1880. Bp. mőz.
60. Seligmann Kolos, 1879. Berlin, ágh.
61. Sikuta Károly, 1879. Bp. ágh.
62. Sugár Elemér, 1880. Bp. mőz.
63. Spitzer Ernő, 1880. Bp. mőz.
64. Stahel Géza, 1880. Bp. ev. ref.
65. Stühmer Frigyes, 1879. Bp. ágh.
66. Szidon Dezső, 1881. Bp. mőz.
67. Vetsey Géza, 1880. Bp. ágh.
68. Walko Lajos, 1880. Bp. ágh.
69. Weismann Arthur, 1880. Bp. mőz.
70. Wolfner Ottó, 1880. Bécs, mőz.
71. Wölfl József, 1878. Bp. ágh.
72. Würsching Elemér, 1880. Bp. ágh.

IV-ik fiú-osztály.

1. Balogh Pál, 1879. Bp. ev. ref.
2. Bendel Gusztáv, 1878. Mármaros-Sziget, ágh. kim.
3. Birman Ottó, 1877. Bp. ágh.
4. Brust Lajos, 1879. Bp. mőz.
5. Doht Rikárd, 1879. Bécs, ágh.
6. Ekler Arthur, 1880. Brünn, mőz.
7. Fehér Andor, 1877. Bp. ágh. tdm.
8. Feja Gusztáv, 1878. Bp. ágh.
9. Freund Antal, 1880. Bp. mőz.
10. Fritsch Rezső, 1879. Bp. ágh.
11. Fröhlich Károly, 1879. Bp. ref. tdm.
12. Góbi Árpád, 1879. Sopron. ágh. tdm.
13. Grommen Károly, 1878. Bp. ágh. tdm.
14. Grósz Andor, 1879. Bp. mőz.
15. Grossmann Jenő, 1879. Bp. ev. ref.
16. Hammerschlag Frigyes, 1879. Bp. mőz.
17. Hedrich Vilmos, 1879. Bp. ágh. km.
18. Heidelberg Márton, 1879. Bp. mőz.
19. Heller Ágost, 1880. Bp. mőz.
20. Henszelmann Gyula, 1879. Bp. ágh.
21. Hering Brunó, 1878. Bp. ágh. tdm.
22. Hoffmann Gyula, 1877. Bp. ágh.
23. Höcker Frigyes, 1878. Bp. ágh.
24. Hölle Márton, 1879. Bp. ágh.
25. Hottelmann Ottó, 1879. Bp. ágh.
26. Horváth Károly, 1879. Bp. r. k.
27. Jancovius Árpád, 1879. Bp. ágh.
28. Joannovics János, 1879. Bp. gör. kel.
29. Káliz János, 1879. Bp. ágh.
30. Kánitz Henrik, 1879. Bp. mőz.
31. Kienaszt Ferencz, 1879. Bp. ev. ref.
32. Királyfi Árpád, 1878. Bp. mőz.
33. Korosetz Rezső, 1876. Mehádia, rk.
34. Kovács Béla, 1879. Bp. mőz.
35. Mádi Kovács János, 1880. Bp. r. k.
36. Králík István, 1877. Bp. ágh.
37. Krug Ármin, 1877. Bp. ágh. tdm.
38. Krumm Aladár, 1879. Bp. ágh.
39. Kroutil Lajos, 1878. Bp. r. k.
40. Kun Iván, 1879. Bp. mőz. [mőz.
41. Landsberger Ernő, 1878. Diószeg,
42. Langheim Pál, 1879. Bp. mőz.
43. Latzkó Gusztáv, 1879. Bp. mőz.
44. Laufer Albin, 1879. Bp. ágh.
45. Légr Andor, 1879. Sár-Sz.-Lőrincz, ágh. tdm.

46. Lindner Ernő, 1879. Bp. ágh. tdm.
47. Lingel János, 1879. Bp. ágh.
48. Löwenberger Bertalan, 1879. Bród. ev. ref.
49. Mansfeld Ottó, 1879. Bp. ágh.
50. Mauritz Viktor, 1879. Bp. ágh.
51. Mauthner Nándor, 1879. Bp. mőz.
52. Misner István, 1879. Bp. mőz.
53. Nádosy Pál, 1879. Sár-Szent-Lőrincz, ágh.
54. Nagy György, 1879. Bp. mőz.
55. Nuofer Rezső, 1879. Bp. ágh.
56. Oppenheim Ernő, 1879. Bp. mt.
57. Pflaumer Ágost, 1878. Bp. ágh. tdm.
58. Pósfay István, 1879. Bp. ev. ref.
59. Rauchbauer János, 1879. Bp. r. k.
60. Réger Géza, 1877. Bp. ágh. tdm.
61. Reichel Henrik, 1878. Bécs, ágh.
62. Riesz Izidor, 1879. Bp. mt.
63. Rosenberg Rikárd, 1879. Bp. mőz.
64. Salacz József, 1870. Barót, mőz. km.
65. Sárffy József, 1879. Bp. ágh.
66. Schmid Gusztáv, 1878. Grác, ágh.
67. Schumacher Péter, 1878. Sorau, ág.
68. Schusztal Rezső, 1876. Bp. ágh. tdm.
69. Skrabák Fer., 1878. Bp. ágh. tdm.
70. Skrabák István, 1879. Bp. ágh. tdm.
71. Steiner Imre, 1878. Bp. ágh. tdm.
72. Sterk Rikárd, 1879. Bp. mőz.
73. Szűcs István, 1877. Bp. ev. tdm.
74. Takács Géza, 1888. Bp. ágh.
75. Tausig Hugó, 1879. Bp. mőz.
76. Werkner Árhur, 1879. Bp. mőz.
77. Wunsch Rezső, 1879. Uebersee, ág.
78. Zsigmondy Dezső, 1879. Bp. ágh.
79. Zückler Félix, 1878. Bp. ágh.

I-ső leány-osztály.

1. Bayer Irén, 1882. Bp. ágh.
2. Beliczay Mariska, 1882. Bp. ágh.
3. Benkő Elza, 1881. Kassa, ágh.
4. Berán Irma, 1882. Bp. ágh.
5. Csáky Róza, 1882. Bp. ágh.
6. Deutsch Irén, 1882. Bp. mőz.
7. Dosa Irén, 1882. Bp. mőz.
8. Elkán Elza, 1882. Bp. mőz.
9. Fackenheim Jeny, 1881. Würzburg, mőz.
10. Fecht Margit, 1881. Berlin, ágh.
11. Fehér Mariska, 1880. Diécs, ágh.
12. Fiedler Etelka, 1879. Bp. ágh.
13. Fogaraseher Elza, 1882. Brassó, ág.
14. Folkusházy Irén, 1882. Bp. ágh.
15. Glász Aranka, 1882. Bp. mőz. km.
16. Gömőry Anna, 1882. Bp. ágh.
17. Gömőry Hermin, 1882. Bp. mőz.
18. Guttman Anna, 1882. Bp. mőz.
19. Hermann Ilona, 1882. Bp. mőz.
20. Hoffmann Ilona, 1881. Bp. Bp. mőz.
21. Horváth Margit, 1881. Bp. r. k.
22. Höchel Margit, 1881. Bp. ágh.
23. Hunyady Hajnalka, 1881. Bp. ág. mt.
24. Irgang Etelka, 1882. Bp. ágh. tdm.
25. Kiss Józsa, 1882. Bp. ágh.
26. Klein Etelka, 1882. Bp. mőz.
27. Kollmann Irma, 1881. Bp. ágh.
28. Krausz Ilona, 1882. Bp. mőz.
29. Krempelsz Ilona, 1882. Bp. ágh.
30. Krén Giz., 1882. N.-Várad, ágh. tdm.
31. Kronberger Ella, 1881. Bp. mt.
32. Lauter Adrienne, 1882. Bp. mőz. km.
33. Lorsch Miczi, 1881. Bp. ágh.
34. Löffler Margit, 1882. Bp. mőz.
35. Mandel Regina, 1882. Szacsur, mőz.
36. Maurer Margit, 1882. Bp. ágh.
37. Mayerhöffer Irén, 1882. Bp. ágh.
38. Melczer Jolán, 1882. Bp. ágh.
39. Ney Ráchel 1881. Bp. mőz.
40. Renk Paula, 1882. Bp. ágh.
41. Salamon Melanie, 1882. Bp. mőz.
42. Schusztal Ernest., 1882. Bp. ág. tdm.
43. Seligmann Elza, 1881. Bécs, ágh.
44. Simon Jolán, 1882. Bp. mőz.
45. Spenlinger Irma, 1882. Bp. ágh.
46. Strasser Berta, 1882. Bp. mőz.
47. Stáhel Emilia, 1882. Bp. ref.
48. Stern Margit, 1882. Bp. mőz.
49. Sternberg Róza, 1881. Bp. mőz.
50. Suhajdy Mariska, 1882. Bp. ágh.
51. Szeidl Ilonka, 1882. Bp. ágh.
52. Tóth Aranka, 1882. Bp. ágh. tdm.
53. Vallaszky Marg., 1882. Bp. ág. km.
54. Vasváry Margit, 1881. Bp. mőz.
55. Vetsey Mariska, 1882. Bp. ágh.
56. Weinwurm Józsa, 1881. Bp. r. k.
57. Wikus Margit, 1882. Bp. r. k.
58. Wittehen Blanka, 1881. Bp. ágh.

II-ik leány-osztály.

1. Abelesz Alice, 1881. Bp. mőz.
2. Appel Irma, 1881. Bp. mőz.
3. Baltzer Margit, 1880. Bp. ágh.
4. Balogh Margit, 1881. Bp. ágh.
5. Berger Klára 1881. Bp. mőz.
6. Bernstein Irén, 1880. Bp. mőz.
7. Braun Adél, 1881. Bp. mőz.
8. Bruszt Ilona. 1880. Bp. mőz.
9. Dózsa Mariska, 1881. Bp. mőz.
10. Ficher Ella, 1881. Bp. mőz.
11. Fleischmann Róza, 1881. Bp. mőz.
12. Gebauer Margit, 1880. Bp. ágh.
13. Gömőri Irma, 1880. Bp. ágh.
14. Graf Lenke, 1881. Bp. mőz.
15. Grosz Erzsike, 1881. Szerep, mőz.
16. Gulyás Irén, 1880. Bp. ágh. tdm.
17. Guttman Albertine, 1881. Bp. mőz.
18. Guttman Leonie, 1881. Bp. mőz.
19. Gyöngy Margit 1881. Bp. mőz.
20. Haborák Vilma, 1881. Bp. ágh.
21. Hedrich Ilona 1881. Bp. ágh. kim.
22. Henszelmann Jolán, 1881. Bp. ágh.
23. Herrling Emma, 1881. Bp. ágh.
24. Holczer Olga, 1881. Bp. mőz. kim.

25. Kácsér Margit, 1881. Bp. ágh.	46. Rogge Erzsike, 1879. Bp. ágh.
26. Klein Margit, 1881. Bp. mőz.	47. Rosenthal Jolán, 1879. Bp. mőz.
27. Konnerth Mathild, 1881. Kolozsvár, ágh. tdm.	48. Róth Adél, 1880. Bp. mőz.
28. Lauer Vilma, 1880. Bp. ágh.	49. Rotter Francziska, 1880. Bp. mőz.
29. Lindner Ilona, 1881. ágh. tdm.	50. Schlesinger Ilona, 1880. Bp. mőz.
30. Litzmann Flóra, 1881. Bp. mőz.	51. Schlesinger Jolán, 1880. Bp. mőz. kim.
31. Lotter Irma, 1881. Bp. ágh.	52. Schreyer Irén, 1880. Versecs, mőz.
32. Löwy Margit, 1881. Bp. mőz.	53. Seidner Etel, 1880. Bp. mőz.
33. Makláry Nelli, 1881. Bp. ágh.	54. Sonnenschein Katicza 1880. Bécs. mőz.
34. Markó Leontin, 1881. Bp. ágh.	55. Spiesz Gizella, 1880. Bp. ágh. tdm.
35. Munk Sarolta, 1881. Bp. mőz.	56. Steiner Katicza, 1881. Bp. mőz.
36. Naderer Irén, 1881. Bp. mőz.	57. Steiner Melanie, 1880. Bb. mőz.
37. Naibert Aranka, 1879. Bp. ágh.	58. Störi Paula, 1881. Bp. ágh.
38. Négler Etelka, 1880. Bp. r. k.	59. Szekerka Etelka, 1880. Csomád. ág.
39. Oesterreicher Miczi, 1881. Bp. mőz.	60. Treiber Stephanie, 1881. Bp. ágh.
40. Pécsi Stephanie 1881. Bp. mőz.	61. Vasvári Camilla, 1881. Bp. mőz.
41. Perlesz Juliska, 1881. Bp. mőz.	62. Weiner Paula, 1880. Bécs, mőz.
42. Pinkász Juliska, 1889. Bp. mőz.	63. Weitzenfeld Juliska, 1881. Bp. mőz.
43. Poetz Ella, 1881. Bp. r. k.	64. Willheim Olga, 1880. Bp. mőz.
44. Rauchbauer Erna, 1881. Bp. r. k.	65. Würsching Jolán 1881. Bp. ágh. kim.
45. Renk Irén, 1881. Bp. ágh.	

III-ik leány-osztály.

1. Barthe! Armina, 1879. Bécs, ágh.	32. Mocsáry Ilona, 1880. Győr, mőz.
2. Bauer Margit, 1880. Bp. mőz.	33. Négler Armina, 1879. Bp. r. k.
3. Benkő Ilona, 1879. Bp. ágh.	34. Németh Olga, 1880. Bp. ágh. tdm.
4. Bernstein Vilma, 1878. Bp. mőz.	35. Oesterreicher Magda, 1880. Bp. mőz.
5. Biach Katicza, 1880. Bp. mőz.	36. Paulusz Anna, 1879. Pozsarovatz, ágh. tdm.
6. Braun Olga, 1879. Bp. mőz.	37. Pinkász Józsa, 1880. Bp. mőz.
7. Buchwalder Margit, 1880. Szi-rák mőz.	38. Podmella Krisztina, 1878. Verbó, ágh. tdm. kim.
8. Fackenheim Klára, 1878. Rothenburg an der Fulda, mőz.	39. Polach Vilma, 1879. Bp. ágh. tdm.
9. Faludy Mariska, 1880. Bp. ágh.	40. Rajnai Irén, 1880. Bp. ágh.
10. Firkó Julia, 1880. Bp. ágh. tdm.	41. Rauscher Margit, 1880. Bp. r. k.
11. Fischer Lenke, 1880. Bp. mőz.	42. Ringeisen Ilona, 1879. Bp. r. k.
12. Fröhlich Etel, 1878. Bp. ágh. tdm.	43. Rosenberg Alice, 1880. Bp. mőz.
13. Goldberger René, 1880. Bp. mőz.	44. Schelken Margit, 1879. Bp. ágh. tdm.
14. Gonda Margit, 1880. Bp. mőz.	45. Schmid Margit, 1880. Bp. ágh. tdm.
15. Graf Perina, 1880. Bp. mőz.	46. Segesváry Stefánia, 1880. Bp. ref.
16. Guttmann Irén, 1880. Bp. mőz.	47. Setzer Teréz, 1880. Bp. ágh.
17. Henszelman Margit, 1880. Bp. ágh.	48. Simon Margit, 1879. Bp. mőz.
18. Herrling Izabella, 1879. Bp. ágh.	49. Steiner Boriska, 1880. Bp. mőz.
19. Hudecz Anna, 1879. Bp. ágh. tdm.	50. Störy Mariska, 1880. Bp. ágh.
20. Jakab Anna, 1877. Bp. ágh. tdm.	51. Szathmáry Adrienne, 1880. Bp. ref.
21. Karfunkel Sarolta, 1880. Bp. mőz.	52. Tancsa Margit, 1879. Lugos ágh. tdm.
22. Kárpáthy Ilka, 1878. Bp. ágh. tdm.	53. Traub Janka, 1880. Bp. mőz.
23. Kende Teréz, 1878. Ménes, mőz.	54. Ulmer Ida, 1878. Bp. mőz.
24. Kovács Armina 1879. Bp. ágh. tdm.	55. Vajda Irén, 1880. Bp. mőz.
25. Krausz Ilona, 1880. Bp. mőz.	56. Várady Jolán, 1880. Bp. mőz.
26. Krempelsz Ida, 1880. Bp. ágh.	57. Virava Luiza, 1880. Bp. ágh.
27. Kunz Apollónia, 1878. Bp. ágh.	58. Wikus Karola, 1879. Bp. r. k.
28. Légrády Anna, 1880. Bp. r. k.	59. Wittehen Elza, 1879. Bp. ágh.
29. Mandel Margit, 1880. Szacsur, mőz.	60. Zsukofszki Mária, 1880. Bp. ágh. tdm.
30. Markó Armina, 1880. Bp. ágh.	
31. Mende Hedvig, 1880. Bp. ágh.	

IV-ik leány-osztály.

1. Adler Alice, 1878. Bp. mőz.
2. Altheim Emilia, 1879. Bp. ágh. tdm.
3. Appel Eugénia, 1879. Bécs ág.
4. Appel Szidonia, 1877. Bp. mőz.
5. Bachát Margit, 1879. Bp. ágh. tdm.
6. Beliczay Ilona, 1878. Bp. ágh.
7. Blaskovics Izabella, 1879. Bp. r. k.
8. Brandt Kornélia, 1878. Bp. ágh.
9. Bátori Olga, 1879. Bécs, mőz.
10. Braun Emilia, 1879. Bp. mőz.
11. Braunstein Irma, 1878. Bp. ágh.
12. Csáky Vilma, 1878. Bp. ágh.
13. Dittmann Katicza, 1879. Bp. ág. tdm.
14. Dóri Ilona, 1878. Bp. ágh.
15. Engl Margit, 1879. Bp. mőz.
16. Felner Margit, 1879. Bp. mőz.
17. Ferenczy Margit, 1879. Bp. ágh.
18. Fischer Brigitta, 1878. Bp. mőz.
19. Fischer Klára, 1879. Bp. mőz.
20. Fleischer Mária, 1879. Bp. ágh.
21. Forstner Laura, 1878. Igló, ágh. tdm.
22. Frantzl Gizella, 1877. Bp. ágh. tdm.
23. Fritz Róza, 1879. Bp. ágh.
24. Geissler Ella, 1878. Bp. r. k.
25. Goldmann Vilma, 1878. Bp. mőz.
26. Gregersen Luiza, 1877. Bp. ágh.
27. Groff Ágosta, 1878. Bp. ágh.
28. Grünwald Gizella, 1878. Bp. ágh. tdm.
29. Hay Piroska, 1878. Bp. mt.
30. Holdmann Armina, 1876. Bp. ágh. tdm.
31. Holczer Paula, 1877. Bp. mőz.
32. Horn Luiza, 1876. Bp. mőz. km.
33. Husz Irma, 1876. Bp. ágh. tdm.
34. Juszth Hermina, 1876. Ném.-Sz-Mihály, ágh. tdm.
35. Kanitzer Ilona, 1876. Bp. mőz.
36. Kelemen Erzsébet, 1879. Bp. mőz.
37. Keresztessy Jolán, 1877. Bp. ágh.
38. Kirchknopf Margit, 1879. Bp. ágh.
39. Kiss Margit, 1879. Bp. r. k.
40. Knuth Luiza, 1879. Bp. ágh.
41. Kövári Jenke, 1877. Bp. mőz.
42. Král Erzsébet, 1879. Bp. mőz.
42. Krén Margit, 1879. Szathmár-Németi ágh. tdm.
44. Lauer Margit, 1878. Bp. ágh.
45. Liedemann Ella, 1879. Bp. ágh.
46. Lotter Vilma, 1879. Bp. ágh.
47. Luszitig Tekla, 1879. Bp. mőz.
48. Mesko Paula, 1878. Bp. ágh. tdm.
49. Monsé Róza, 1876. Bp. ágh.
50. Nagel Blanka, 1879. Bp. mőz.
51. Neumann Olga, 1878. Bp. mőz.
52. Ney Olga, 1878. Bp. mőz.
53. Noszák Margit, 1879. Bp. ágh.
54. Pausz Adrienne, 1878. Bp. r. k.
55. Pinkász Jozefin, 1878. Bp. mőz.
56. Posfay Irma, 1877. Bp. ágh.
57. Preisz Teréz, 1878. Bp. ágh.
58. Préger Irma, 1879. Bp. mőz.
59. Ranschburg Janka, 1878. Bp. mőz.
60. Renk Mariska, 1879. Bp. ágh.
61. Róth Mariska, 1879. Bp. ágh.
62. Scharschmid Marg., 1879. Bp. rk. km.
63. Schlesinger Margit, 1879. Bp. mőz.
64. Schreyer Ilona, 1878. Versetz, mőz.
65. Silberberg Elza, 1878. Bp. mőz.
66. Sommer Margit, 1878. Bp. mőz.
67. Stern Ilka, 1878. Bp. mőz.
68. Streletz Jozsa, 1877. Bp. ágh. tdm.
69. Strausz Irén, 1879. Bp. mőz.
70. Szandtner Vilma, 1878. Bp. ágh.
71. Szőke Irma, 1879. Bp. ágh.
72. Tóth Irén, 1879. Bp. ágh. tdm.
73. Uhl Terézia, 1878. Bp. ágh.
74. Ujváry Sarolta, 1876. Bp. ev. ref.
75. Vollerie Valéria, 1879. Bp. ágh.
76. Walko Gizella, 1878. Bp. ágh.
77. Weizkopf Marg., 1879. Bp. mőz. km.
78. Weitzenfeld Emma, 1879. Bp. mőz.
79. Wikus Etelka, 1878. Bp. r. k.
80. Weisz Ilona, 1879. Bp. mőz.

Külvárosi I-ső osztályú fiúk- és leányok.

1. Altheim Gyula, 1881. Bp. ágh.	19. Hlavács Etelka, 1881. Bp. ágh.
2. Bittlingmayer János 1882. Bp. ágh	20. Hudecz Stefánia, 1882. Bp. ágh. tdm.
3. Dumitreanu Viktor, 1882. Bp. g. kel.	21. Kabai Ágnes, 1881. Szakacs, ev. ref. kimaradt.
4. Féja Károly, 1882. Bp. ágh. tdm.	22. Kokály Janka, 1881. Bp. ágh.
5. Goldberg Géza, 1881. Bp. ágh. tdm.	23. Mayer Amália, 1881. Bp. ágh.
6. Gergác Károly, 1882. Bécs, ágh.	24. Noszák Etelka, 1883. Bp. ágh.
7. Husz Sándor, 1881. Bp. ágh. tdm.	25. Pippig Teréz, 1882. Bp. ágh. tdm.
8. Hetey Dezső, 1882. N.-Szöllős, ágh. tdm.	26. Schmidt Irma, 1881. Bp. ágh. tdm.
9. Hirtenreiter Gyula, 1882. Bp. ágh	
10. Lüders Károly, 1882. Bp. ágh.	
11. Miloszawlewics Dragutin, 1882. Bp. g. kel.	
12. Miske Károly, 1882. Bp. ágh.	
13. Pföser Gyula, 1882. Bp. rk.	
14. Sandtner Lajos, 1882. Bp. ágh. tdm.	
15. Wanicsek Miklós, 1882. Bp. ágh.	
16. Waczula Gyula, 1881. Bp. ágh. tdm.	
17. Zsakula Vojo, 1882. Bp. g. kel.	
18. Zoller Mátvás, 1882. Bp. ágh.	

Külvárosi II-ik osztályú fiú- és leányok.

1. Altheim Gusztáv, 1881. Bp. ágh. tdm.	14. Bittlingmayer Fáni, 1881. Bp. ágh.
2. Adelsberger Rezső, 1878. Bp. ágh.	15. Borsos Rozália, 1879. Ecsér ágh. tdm.
3. Adelsberger János, 1881. Bp. ágh.	16. Borsos Eszter, 1881. Ecsér ágh. tdm.
4. Bartl Károly, 1880. Bp. ágh.	17. Cserni Róza, 1880. Bp. ágh. tdm.
5. Gergác Gyula, 1878. Kajaal ágh.	18. Deutsch Kornélia, 1881. Bp. mőz.
6. Kárpáti Lajos, 1881. Bp. ágh. tdm.	19. Eitler Vilma, 1881. Bp. ágh.
7. Ludrowszky Arnold, 1880. Gölnicz bánya tdm.	20. Féja Emilia, 1879. Bp. ágh. tdm.
8. Lehner István. 1880. Bp. ágh. tdm.	21. Heesko Aranka, 1878. Bp. ágh.
9. Noszák Sándor, 1881. Bp. ágh.	22. Hering Vilma, 1881. Bp. ágh. tdm.
10. Safáry Endre, 1881. Kiskőrös ágh.	23. Heteyi Teréz, 1878. Nagyszöllős ágh. tdm.
11. Sztojanovics István, 1880. Bp. g. kel.	24. Pankuch Teréz, 1877. Bártfa ágh.
12. Szmétana Lajos, 1881. Bp. r. k.	25. Reichensberger Jolán, 1881. Bp. ref.
13. Vidosfalvy Lajos, 1881. Bp. ágh.	26. Rozlosnyik Mari, 1878. Dobsina ágh. tdm.
	27. Waczula Anna, 1879. Bp. ágh. tdm.
	28. Zoller Margit 1879. Bp. ágh.

Polgári leányiskola.

I-ső polgári leány-osztály.

1. Böhl Mariska 1877. Bp. ág. tdm.	33. Kramer Ilona 1877. Bp. mőz.
2. Braitzner Emma 1877. Krems ág.	34. Krausz Irma 1878. Siklőv mőz.
3. Buchwalder Ilona 1878. Szirak mőz.	35. Kröszl Irma 1877. Bp. ág. tdm.
4. Csapka Etel 1877. Bp. ág.	36. Krontil Józsa 1877. Bp. ág.
5. Deutsch Malvin 1877. Bp. mőz.	37. Kucharszky Ilona 1875. Bp. ág. tdm.
6. Engel Klotild 1879. Bp. mőz.	38. Lang Ferike 1878. Bp. mőz.
7. Feja Irma 1876. Bp. ág. tdm.	39. Lillits Ilona 1878. Bp. gör. kel.
8. Freund Margit 1878. Bp. mőz.	40. Lütze Aranka 1877. Arad. ág. tdm.
9. Freund Regina 1878. Bp. mőz.	41. Markus Blanka 1878. Siófok mőz.
10. Frey Ida 1878. Bd. mőz.	42. Négler Ilona 1878. Bp. r. k.
11. Friedl Mariska 1878. Bd. mőz.	43. Ney Irma 1879. Bp. mőz.
12. Gergelyi Ilona 1878. Hanusfalva ág.	44. Pécsi Viola 1878. Bp. mőz.
13. Goldberger Margit 1878. Bp. ág.	45. Pippig Gizella 1878. Bp. mőz.
14. Gessler Margit 1878. Bp. ág.	46. Preger Serafin 1877. Bp. mőz.
15. Guilhaumann Mariska 1878. Bp. r. k.	47. Sauerma Erzs. 1876. Salgó-Tarján ág. tdm.
16. Gussmann Ilona 1878. Bp. mőz.	48. Schiertz Vilma 1887. Bp. ág. tdm.
17. Halmi Margit 1878. Bp. mőz.	49. Schlesinger Ernesztin 1878. Bp. mőz.
18. Hertsko Zelma 1878. Bp. mőz.	50. Schlesinger Teréz 1877. Bp. km.
19. Herz Irma 1878. Bp. mőz.	51. Schlesinger Wanda 1878. Bp. mőz.
20. Hirsch Margit 1877. N.-Károly mőz.	52. Schwarz Margit 1878. Bp. mőz.
21. Hoffer Margit 1878. Bp. r. k.	53. Silbermann Olda 1877. Bp. mőz.
22. Irgang Ilona 1878. Bp. ág. tdm.	54. Skoupil Paula 1877. Bp. mőz.
23. Isó Gabriella 1876. Bp. ág.	55. Steinwalter Lidia 1878. Lőcse ág.
24. Kadlecsek Ida 1876. Bp. ág.	56. Stessel Rózsa 1877. Bp. ág.
25. Kammermayer Györgyi 1878. Bp. ág.	57. Stettler Ella 1878. Bp. mőz.
26. Kaulich Fanni 1877. Bp. r. k.	58. Szuk Irma 1877. Bp. ág. tdm.
27. Kávay Amália 1877. Bp. ág.	59. Szveti Etel 1876. Bp. ág. km.
28. Kmety Aranka 1878. Bp. ág. tdm.	60. Tschürtz Vilma 1886. Lengyeltót ág. tdm.
29. Kohn Regina 1888. Bp. mőz.	61. Várnai Margit 1877. Bp. mőz.
30. Konnerth Vilma 1877. N-Szeben ág. tdm.	62. Wassermann Sarolta 1877. Bp. mőz.
31. Kontor Lujza 1877. Nemes-Dő-mölke ág. tdm.	63. Weil Ella 1877. Bp. mőz.
32. Kovács Irén 1876. Bp. ág. tdm.	64. Weismayer Olga 1877. Bp. mőz.

II-ik polgári leány-osztály.

1. Backofen Luiza, 1875. Bécs, ágh.	21. Hertzka Ágnes, 1877. Bp. mőz.
2. Bendl Karolin, 1874. Bp. r. k.	22. Horváth Erzsébet, 1876. Vése, ágh. tdm.
3. Birkner Matild, 1877. Bp. ágh.	23. Jenőffy Irma, 1874. Kocsó, ágh.
4. Böhl Paula, 1875. Bp. ágh. tdm.	24. Jeszenszky Mariska, 1874. Bp. r. k. kimaradt.
5. Braun Józsa, 1877. Bp. mőz.	25. Jónás Jolán, 1876. Kisbér, ágh. tdm.
6. Dósa Bognár Margit, 1877. Bp. r. k.	26. Kallina Anna, 1876. Bp. r. k.
7. Ekler Malvin, 1876. Brünn, mőz.	27. Knuth Paula, 1877. Bp. ágh.
8. Epperlein Luiza, 1877. Bp. ágh.	28. Knyaskó Teréz, 1876. Bp. ágh.
9. Faludy Ilona, 1876. Bp. ágh.	29. Kollmann Erzsébet, 1876. Bp. ágh.
10. Ferenczy Mariska, 1877. Bp. ágh.	30. Kotschy Ilona, 1876. Bp. ágh.
11. Friedl Anna, 1876. Bp. ágh.	31. Krompecher Berta, 1877. Sz.-Béla, ágh. tdm.
12. Fritz Margit, 1877. M.-Sziget r. k.	32. Kubinyi Olga, 1876. Bp. ágh.
13. Fritzsche Ilona, 1875. Chemnitz, ágh.	33. Kullmann Margit, 1877. Bp. ág. tdm.
14. Gebauer Gizella, 1877. Bp. ágh.	34. Landsberger Elza, 1877. Diószeg mőz.
15. Gergelyi Irén, 1875. Hanusfalva, ág.	35. Lang Elza, 1878. Bécs, mőz.
16. Grün Katinka, 1876. Bécs, mőz.	36. Laufer Berta, 1876. Bp. ágh.
17. Grünstein Kornélia, 1877. Bp. mőz.	37. Liedemann Erzsébet, 1877. Bp. ágh.
18. Győrfy Mariska, 1876. Bp. r. k.	
19. Győri Elza, 1877. Bp. mőz.	
20. Hertzka Adél, 1878. Bp. mőz.	

38. Lotter Ernesztin, 1877. Bp. ágh.	53. Schulhof Janka, 1877. Bp. mőz.
39. Lotter Karolin, 1876. Bp. ágh.	54. Schultz Hildegard, Bp. ágh. km.
40. Mangold Ella, 1876. Bp. mőz.	55. Sebes Vilma, 1876. Bp. ágh.
41. Mautner Olga, 1876. Sz.-Fehér-
vár, mőz.	56. Skoupil Elza, 1876. Bp. ref.
42. Mintz Mira, 1877. Bécs. mőz.	57. Stühmer Ella, 1876. Bp. ágh.
43. Murányi Kornélia, 1876. Győr, mőz.	58. Thomay Janka, 1876. Bp. ág. tdm. km.
44. Nathán Aranka, 1876. Bp. mőz.	59. Tomassek Edit, 1877. Bp. ágh.
45. Neustadt Aranka, 1876. Bp. mőz.	60. Urász Irma, 1877. Bp. ágh.
46. Oberländer Malvin, 1877. Szentes
mőz.	61. Vargha Ilona, 1877. Bp. ref.
47. Pécsi Olga, 1877. Bp. mőz.	62. Walkó Amália, 1877. Bp. ágh.
48. Pflaumer Vilma, 1875. Bp. ágh. tdm.	63. Wawra Kornélia, 1877. Bp. ágh.
49. Redlich Elza, 1877. Bp. mőz.	64. Weinwurm Margit, 1876. Bp. r. k.
50. Sárfy Anna, 1877. Bp. ágh.	65. Wiener Ella, 1877. Bp. mőz.
51. Schlesinger Ida, 1877. Bp. mőz.	66. Willóner Malvin, 1874. Szobb.
mőz. km.
52. Schulek Márta, 1876. Bp. ágh.	67. Záborszky Ilona, 1876. Sopron
r. k. tdm.

III-ik polgári leány-osztály.

1. Asbóth Gizella, 1874. Vár-Palota
ágh. tdm.	29. Kuntner Paula, 1876. Bp. r. k.
2. Beliczay Lujza, 1876. Bp. ágh.	30. Kurtz Sarolta, 1874. Bp. r. k. tdm.
3. Bock Margit, 1875. Bp. ágh.	31. Latzkó Felice, 1876. Bp. mőz.
4. Böhm Olga, 1873. Bp. mőz.	32. Latzkó Irén, 1876. Bp. mőz.
5. Brust Ella, 1877. Bp. mőz.	33. Léhr Ilona, 1875. Bp. ágh. tdm.
6. Diamant Margit, 1876. Bp. mőz.	34. Maurer Emma, 1876. Rozsnyó, ágh.
7. Engel Szeráfin, 1876. Bp. mőz.	35. Négler Margit, 1876. Bp. r. k.
8. Farkas Elza, 1876. Bp. mőz.	36. Neubauer Irén, 1876. Bp. mőz.
9. Fleischmann Irén, 1876. Bp. mőz.	37. Ney Katalin, 1876. Bp. mőz.
10. Friedmann Malvin, 1877. Bp. mőz.	38. Riesz Gizella, 1876. Bp. mőz.
11. Gezell Bertha, 1876. M.-Sziget, ágh.	39. Rosenfeld Ida, 1876. Bp. tm.
12. Glenk Ida, 1874. Bp. ágh. tdm.	40. Rosenthal Margit, 1876. Bp. mőz.
13. Gussmann Erzi, 1876. Bp. mőz.	41. Schelken Irma, 1876. Bp. ágh. tdm.
14. Guttmann Emma, 1876. Bp. mőz.	42. Schulhof Laura, 1876. Bp. mőz.
15. Hamel Riza, 1875. Bp. mőz.	43. Schulhof Melitta, 1876. Bp. mőz.
16. Holczer Teréz, 1875. Bp. mőz.	44. Schwarz Anna, 1876. Triest, mőz.
17. Hrebenda Irma, 1875. Bp. ágh.	45. Seidner Karolin, 1876. Bp. mőz. †
18. Imling Paula, 1876. Kassa, ágh.	46. Starek Ludmilla, 1874. Bp. ágh.
19. Jónás Julia, 1876. Bp. mőz.	47. Stern Margit, 1875. Bp. mőz.
20. Kátser Emma, 1875. Bp. r. k.	48. Székely Gizella, 1875. Bp. ágh.
21. Katzau Ida, 1875. Bp. mőz.	49. Tolnay Alice, 1876. Bp. ágh. km.
22. Kienast Berta, 1875. Zürich, ágh.	50. Traub Emma, 1874. Bp. mőz.
23. Kohn Aranka, 1876. Bp. mőz.	51. Urbányi Józsa, 1875. Bp. ágh.
24. Koritsánszky Ilona, 1873. Zólyom,
ágh. tdm. km.	52. Wallandt Irén, 1875. Bp. r. k.
25. Köváry Irén, 1876. Bp. mőz.	53. Weil Olga, 1876. Bp. mőz.
26. Krausz Aranka, 1876. Bp. mőz.	54. Weisz Róza, 1876. Bp. mőz.
27. Kronstein Antalka, 1875. Bp. ref.	55. Weismann Riza, 1875. Bp. mőz.
28. Kubinyi Andrea, 1875. Bp. ágh.	56. Weismayer Ella, 1876. Bp. mőz.
	57. Widder Klára, 1876. Bp. mőz.
	58. Wittchen Paula, 1876. Bp. r. k.

IV. polg. leány-osztály.

1. Bartsch Irma, 1873. Bp. ág.	22. Malomhegyi Marg., 1874. Poprád, ág.
2. Bexheft Ilona, 1875. Bp. ág.	23. Markó Irén, 1874. Fogaras, ág.
3. Falvay Gizella, 1874. Főth ágh. tdm.	24. Mautner Gizella, 1873. Székesf., m.
4. Fischer Berta, 1875. Bp. mőz. kim.	25. Milch Ilka, 1873. Komárom. mőz.
5. Frey Emilia, 1875. Bécs, ág. kim.	26. Mocsáry Malvina, 1873. Győr, mőz.
6. Halmos Julia, 1875. Ipolyság, mőz.	27. Neuwirth Elza, 1875. Rózsahegy ág.
7. Hay Mariska, 1874. Bp. mőz.	28. Neuwirth Irma, 1874. Rózsahegy ág.
8. Hertzka Irén, 1876. Bp. mőz.	29. Portier Gizella, 1874. Aszód, r. k.
9. Holländer Róza, 1875. Prága, mőz.	30. Riesz Fanny, 1875. Budapest m.
10. Jakobovits Stefanie, 1875. Bp. mőz.	31. Rosenberg Frida, 1875. Bp. mőz.
11. Knuth Matild, 1875. Bp. ágh.	32. Rosenthal Felice, 1875. Bp. mőz.
12. Komáry Vilma, 1872. Bp. ágh.	33. Schreyer Tekla, 1873. N.-Margita m.
13. Krausz Emilia, 1874. Siófok, mőz.	34. Schlanger Laura, 1875. Bp. mőz.
14. Krompecher Ármína, 1875. Sz.-Béla
ág. tdm.	35. Spitz Sarolta, 1874. Bp. mőz. kim.
15. Kullmann Emilia 1875. Bp. ág. tdm.	36. Spitzer Alice, 1874. Bp. mőz.
16. Kurz Irma, 1875. Bp. ágh. tdm.	37. Steiner Vilma, 1874. Bp. mőz.
17. Lazányi Anna, 1875. Bp. ág.	38. Stessel Margit, 1875. Bp. ágh.
18. Lederer Anna, 1874. Bp. mőz.	39. Stähmer Ilona, 1874. Bp. ágh.
19. Leyrer Henriette, 1875. Bp. ágh.	40. Thomay Margit, 1873. Bp. ágh. tdm.
20. Liedemann Margit, 1874. Bp. r. k.	41. Tolnay Anna, 1874. Bp. ágh.
21. Macskásy Irma, 1874. Rákos Ke-
resztur, ágh. tdm.	42. Vargha Luiza, 1875. Bp. reform.

M) *A budapesti ág. hitv. evang. magyar-német gyülekezet
nép- és polgári iskolájának*

n y i l v á n o s v i z s g á i

a folyó 1888/9-iki tanév végén

a következő rendben fognak megtartatni:

1. Hétfőn, jun. 17-én d. e. 9 órakor: az I. polg. leányosztály.
(Osztálytanító: Mikolík J. Kálmán.)
2. Kedden, jun. 18-án d. e. 9 órakor: a II. polg. leányosztály.
(Osztálytanító: Scholtz Lajos.)
3. Szerdán, jun. 19-én d. e. 9 órakor: a III. polg. leányosztály.
(Osztálytanító: Kardeván Vilmos.)
4. Csütörtökön, jun. 20-án d. e. 9 órakor: a IV. polg. leányosztály.
(Osztálytanító: Falvay Antal.)
5. Pénteken, jun. 21-én d. e. 8 órakor: az I. elemi fiúosztály.
(Osztálytanító: Luttenberger Ágost.)
6. Pénteken, jun. 21-én d. e. 11 órakor: a II. elemi fiúosztály.
(Osztálytanító: Alex Albert.)
7. Pénteken, jun. 21-én d. u. 4 órakor: a polg. leányosztályok.
énekvizsgálója (Schmid Tódor
énektan. vezetése alatt.)
8. Szombaton, jun. 22-én d. e. 9 órakor: a III. elemi fiúosztály.
(Osztálytanító: Kurz Samu.)
9. Szombaton, jun. 22-én d. u. 4 órakor: a III. és IV. elemi fiúosztályok
énekvizsgálója (Schmid
T. vezetése alatt.)
10. Hétfőn, jun. 24-én d. e. 9 órakor: a IV. fiúosztály.
(Osztálytanító: Lux Ede.)
11. Kedden, jun. 25-én d. e. 8 órakor: az I. elemi leányosztály.
(Osztálytanító: Weber Margit.)
12. Kedden, jun. 25-én d. e. 11 órakor: a II. elemi leányosztály.
(Osztálytanító: Tomassek Ilona.)
13. Szerdán, jun. 26-án d. e. 9 órakor: a III. elemi leányosztály.
(Szelényi Gizella tan. alatt.)
14. Csütörtökön, jun. 27-én d. e. 10 órakor: a IV. elemi leányosztály.
(Küttel Kornélia tan. alatt.)
15. Pénteken, jun. 28-án d. e. 9 órakor: a Klauzál-utczai I. és
II. vegyesnemű osztály. (Záboy Alajos alatt.)

A tornavizsgák sorrendje:

(Maurer Rezső tornatanító vezetése alatt.)

1. Csütört. Junius 13-án d. e. 10-től—11-ig a II. polg. leányosztályé.
2. " " " d. e. 11-től—12-ig a III. és IV. polg. leányoszt.
3. " " " d. u. 5-től—6-ig II. elemi fiuosztályé.
4. Pénteken, " 14-én d. e. 10-től—11-ig a IV. elemi fiuosztályé.
5. " " " d. e. 1.-től—12-ig az I. polg. leányosztályé.
6. " " " d. u. 5-től—6-ig a III. elemi fiuosztályé.
7. Szombaton, " 15-én d. e. 10-től—11-ig a IV. elemi leányosztályé.
8. " " " d. e. 11-től 12-ig a III. elemi leányoszt.

Jegyzetek. A leányok vizsgálja a franczia nyelvből junius 15-én szombaton d. u. 4 órakor tartatik Erard Julia vezetése alatt.

A belvárosi osztályok vizsgái a gymn.-épület nagy termében, a külvárosi-é a Klauzál-utca 21. sz. a iskolában tartatnak.

A rajzoktatás eredménye, valamint a leányok kézi munka-mutatványai az illető osztályok vizsgáin lesznek megtekinthetők.

 Mind ezen vizsgákra iskoláink m. t. előjárói, a növendékek, t. szülei, valamint az iskolabarátok figyelemmeljesen meghíratnak.

N) A jövő tanévre vonatkozó értesítés.

1. Az 1889/90-iki tanév szeptember 1-én kezdődik, a rendes oktatás 7-én.

2. Szeptember 2., 3. és 4-én 8—12 óráig csakis prot. növendékek irathatók be; szept. 5. és 6-án d. e. pedig azon más felekezetű növendékek, kik már a folyó tanévben is ezen intézetbe jártak.

3. Nem protestáns növendékek, kik eddig még nem voltak ezen intézet növendékei, csak akkor vétethetnek föl, ha a hely megengedi; miért is ezeknek rendes beiratásuk csak szept. 6-án d. u. 2—5 óráig történhetik.

4. A szülők kéretnek, hogy gyermekeik születési évét és napját a beiratásnál születési okmánynyal, a történt himlő-beoltást pedig orvosi bizonyítvánnyal igazolják, és a beiratási napokat és órákat pontosan megtartsák; mert a ki a beiratással elkésik, magának tulajdonítsa, ha gyermeke a helyszüke miatt fel nem vétetheték.

5. Pót-, felvételi- és magánvizsgák, előleges bejelentés után, szeptember első hetében tartatnak.

6. Felvételi vizsga azon tanulóktól is követeltetik, kik a folyó tanévben ne talán a rendes vizsga előtt bármily okból kimaradtak.

7. Múltán az 1868. XXXVIII. t. cz. 7. §-a értelmében a szülői háznál tanult növendékek is kötelesek valamely nyilvános tanintézetnél évenként vizgát tenni, a nálunk magánvizsgára jelentkező tanulók csak azon esetben főgnak valamely felsőbb osztály tantárgyaiból meg. izsgáltatni, ha a megelőző osztályokról hivatalos jellegű bizonyítványt képesek

felmutatni. Az ily vizsgákért a gyűl. pénztárba 5 frt fizetendő; azonkívül elemi tanuló magánvizsga díja 10 frt; polg. isk. magánvizsgáé 15 frt.

8. Minden növendék köteles a beírás alkalmával az első félévi tandíjat lefizetni.

9. A külvárosi iskola növendékei saját tanítójuk által (Klauzál-utca 21. sz. a.) vétetnek fel szept. első hetében. Ezen iskolában is a félévi tandíj előre fizetendő.

10. A fizetésre egyáltalában képtelen protestáns *szülők* a gyermekeik után járó tandíj lefizetése alól felmentethetnek, ha az illető kerületi előljáróság által kiállított szegénységi bizonyítványukat gyülekezetünk lelkészi hivatalánál láttamoztatják, s az a népiskola igazgatója által egyházunk nt. presbiteriuma elé terjesztetik. Ily folyamodványok minden évben ujólag nyujtandók be.

11. Azon hitsorsosoknak azonban, kik kedvező körülmények között vannak és daczára ennek az egyháznak nem cselekvényes tagjai, gyermekeikért, ha azokat iskoláinkba járatják, a kettős tandíjat kell fizetniök.

12. Végre jelenthetjük, hogy gyülekezetünk Nt. iskolabizottsága a napokban pártolólág terjeszté fel a Nt. Presbyteriumhoz tanítóttestületünk azon indítványát, mely szerint a mi polgári leányosztályainkban is csak kizárólag a délelőtti tanítás behozassék, úgy hogy ezen új, üdvös intézkedés reménylhetőleg már a jövő tanév kezdetével léphet életbe.

Kelt Budapesten, a pesti ág. hitv. ev. magyar-német egyházgyülekezet választmányának megbízásából, 1889. június hó 15-én.

Falvay Antal,
e. i. igazgató.

1871. The first of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The second of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The third of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The fourth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The fifth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The sixth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The seventh of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The eighth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The ninth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The tenth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The eleventh of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The twelfth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The thirteenth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The fourteenth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The fifteenth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The sixteenth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The seventeenth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

The eighteenth of the year was a very wet one, and the crops were much injured by the rain.

The nineteenth of the year was a very dry one, and the crops were much injured by the drought.

